



JURINOVA JESEŇ 2024

**Zborník vybraných prác 20. ročníka celoslovenskej
literárnej súťaže duchovnej tvorby**

**Podujatie pod záštitou predsedníčky Žilinského
samosprávneho kraja Eriky Jurinovej
a žilinského biskupa Mons. Tomáša Galisa.**

Jubilejných 20 rokov s Jurinovou jeseňou

Celoslovenská literárna súťaž v písaní duchovnej poézie a prózy Jurinova jeseň, nesúca meno významného autora slovenskej katolíckej moderny, rodáka z kysuckého Klokočova Pavla Hrtusa Jurinu, oslavuje tento rok významné jubileum – 20 rokov. Opäť dokázala inšpirovať a motivovať viacero nadaných autoriek a autorov (konkrétne 62), ktorí zaslali 157 príspevkov do kategórie poézia a 43 príspevkov do kategórie próza. Odborná porota v zložení Ján Gallik, Katarína Džunková a Teodor Križka z nich vybrala tie najkvalitnejšie, ktoré v rámci oboch kategórií získali čestné uznanie alebo umiestnenie (1. až 3. miesto).

Som veľmi rád, že si odborná porota mohla prečítať mnoho zaujímavých textov, pričom tento rok nás zaujali viac prozaické práce ako poézia, t. j. mali najmä výraznejšiu umelecko-estetickú kvalitu, tematickú originalitu či invenčnosť. Viaceré príbehy nesú v sebe hlboké duchovné posolstvo, majú priam nadčasovú platnosť, aj keď sprítomňujú udalosti, ktoré sa v pláne deja odohrávajú v dávnejšej minulosti, ako napr. tie z obdobia komunistických represálií. Mimoriadne zaujímavé však boli aj tie, ktoré fabulu príbehu rozvíjali v kontexte zobrazenia súčasných problémov či udalostí.

Napriek tomu, že sa noví, ale aj dlhoroční prispievatelia literárnych prác isto snažili poetické texty poslať v takej podobe, aby v súťaži obstáli, treba priznať, že výraznejšie nepresiahli umelecko-estetické kvality z minulého ročníka. Samozrejme, v zborníku si môžete prečítať vybrané básne, ktoré majú istú duchovnú hĺbku, zaujali nás svojou koncepciou, obrazotvornosťou, poetickosťou, špecifickými motívmi s nosným sémantickým ukotvením či básnickou technikou. Napriek tomu je potrebné v rámci rozborového seminára s ocenenými autorkami a autormi poukázať na viaceré nedostatky, ktoré sa v ich poetickej tvorbe vyskytli.

Oceneným autorom v oboch kategóriách prajem v mene odbornej poroty veľa ďalších úspechov v tvorivej práci a všetkým zainteresovaným do organizovania či podpory Jurinovej jesene mnoho energie, kreatívnych síl a entuziazmu. Aby sme sa i naďalej mohli stretávať, diskutovať a tešiť z výborných poetických či prozaických prác talentovaných autoriek či autorov, ktorých Jurinova jeseň každoročne motivuje vnímať a pociťovať istú transcendentnú skúsenosť, napokon pretavenú do tvorivej aktivity.

Ján Gallik



ZÁPISNICA

z vyhodnotenia celoslovenskej literárnej súťaže duchovnej tvorby v kategóriách poézia a próza Jurinova jeseň 2024

Odborná porota pracovala v zložení: **Ján Gallik** (predseda), **Katarína Džunková** a **Teodor Križka** (členovia).

Odborná porota hodnotila súťažné práce celkovo 62 súťažiacich v kategóriách poézia a próza, ktorí zaslali spolu 200 súťažných prác. 7 autori zaslali svoje príspevky do oboch kategórií. V kategórii poézia bolo hodnotených 43 autorov, ktorí zaslali 157 súťažných prác a v kategórii próza 26 autorov a 43 prozaických textov. Odborná porota navrhla udeliť ocenenia týmto súťažiacim:

POÉZIA

1. miesto: **neudelené**
2. miesto: **Javûrek (pseudonym)** (**bez názvu; V láske a nádeji*)
3. miesto: **Marek Drozd** (*Doba ladová; V hanbe za snom; Z krátkozrakosti deliteľnosti života*)

Čestné uznania:

Judita Ďurčová (*Divé šepkanie; O matkinej duši; Santalový dážd*), **Michal Dušička** (*Studnička; Únik*), **Michal Šimon Hradský** (*Molimo se; Na znak návratu*), **Lenka Kóňová** (*Zrelosť*), **Zuzana Martišková** (*Učiteľská*), **Lucia Murínová** (*Číra alebo matná*), **Júlia Rakovská** (*Mame*), **Ondrej Šály** (*Láskyzdanie; Predstava májového stíšenia*)

PRÓZA

1. miesto: **Katarína Holcová**
(*(Pato)fyziológia zúfalstva alebo spoveď matky mŕtvej dcéry*)
2. miesto: **Jozef Páleník**
(*Prehraté víťazstvo; Stopy vedú do sna; Umieráčik zazvoní živým*)
3. miesto: **Zuzana Martišková** (*Rozmrvené*), **Lubomír Šottník** (*Prikázaní nepriatelía*)

Čestné uznania:

Jana Belková (*Sny*), **Edita Ďurčová** (*V mene Božom*), **Judita Ďurčová** (*Marcipánový denník*), **Jozef Kottra st.** (*Strom*), **Petra Maruškaníčová** (*Strážca hrobu Božieho*), **Daniel Šimášek** (*Dobrý sklenár*), **Juraj Tuhársky** (*Láska starého otca; Lyžica masti. Alebo: Cesta k môjmu obráteniu*)

CENA JÁNA HARANTU

neudelená

V Nitre 23. augusta 2024

CENA PAVLA HRTUSA JURINU

v kategórii POÉZIA

I. miesto: **neudelené**

II. miesto: **JAVŮREK**

**bez názvu; V láske a nádeji*

III. miesto: **MAREK DROZD**

*Doba ľadová; V Hanbe za snom;
Z krátkozrakosti deliteľnosti života*



Javůrek

***BEZ NÁZVU**

Skláňam sa pred Životom
jeho silou a tichom pod skalami.

Klobúk je na zemi.

Nežobrem viac.

Splietam si vlasy vetrom
kľačím pred tichou mágiou večera.

Nepijem.

Nesnívam.

Neprosím a neutekám.

Čelím všetkému nahá a slabá.

Nech to bolí.

Nech ma to žerie.

Nech ma to dostane na dno.

Užasnúť hĺbkou dychu,

mystika smútku.

A pokora, samota.

Ostáva prijať, že takto to musí byť

a on myslí všetko inak,
nechať ho ísť je jediná sila,

čo udrží všetko.

Len ja padám.

Sama, sama, sama, sama.

Anjeli spadli zo stoličky

a nemajú práve teraz
toho veľa pre maličkých.

Večer má len prázdne dlane a v nich

Žena, čo pokľakla pred Životom

V LÁSKE A NÁDEJI

Čo tam po bolesti
tento bozk
nie je z lásky,
semienka popadali
do starej zeme
pod prastárými olivami
a noc má oči
ako západ slnka.

Už je neskoro na pravdu.

Boleť ti vezme dych,
ale viac bolí
ak ťa bozkávajú
iba preto,
že na to majú nejaký
dôvod,
nič také čo by si už nevidel
sa nekoná.

Kto pobozká
stratenú dušu?

Nájdená pravda,
zašepkaj
v noci to aj tak
kričí
doďaleka
kto mohol ten sa
s toho
povyzliekal
a smrť má ústa na твоjich
pije ti dych priamo z nich

a šepká ti slová,
šepká ti,
a je jediná,
čo ťa bozkáva len preto,
že ťa chce
a nemá na to žiadne
vysvetlenie
sám jednoducho
vieš,
že semienka už ležia v
zemi
a tebe sa rátajú posledné
dúšky.

V samote.

V ktorej sami
umierame
ako sme sem prišli
bosí a
sám si to musíš prežiť
nikto za teba nepovie

Vezmi ten kalich,
ale tvoja vôľa nech sa stane

Svitanie
sa plazí na Jeruzalem
a staré olivy mlčia
v záhrade
Getsemanskej.

Marek Drozd

DOBA LADOVÁ

Svet sa zastavil. Bolo nám to treba
zatvoríť brány kyvadiel, uväznení
vo svite vlastnej zamrzutej existencie
bez odozvy obecnstva v údive
plnom pohrdania a pretvárk

Svet sa zastavil. Bolo nám to treba
zostať visieť v priestorovo
vymedzenom nečase a hlade
pre nečakané možnosti
vyrásť a dospieť, či naopak
vynájsť a vymyslieť nové spôsoby
devastačne manipulatívnej
vymývajúcej seba-deštruktalizácie

Svet sa zastavil. Bolo nám to treba
 prestať dýchať vzduch
škodlivého dopadu-odpadu
vytvoreného našou vlastnou
neukojiteľnou potrebou vlastniť
a podmaňovať

Svet sa zastavil. Bolo nám to treba
zostať trčať kdesi na križovatke
pre neopakovateľný otras
k opätovnému nadýchnutiu, alebo
k poslednému kroku vedúcemu
k absolútnemu devótnemu rozkladu
a všeobecnej totalitarizácii...

V HANBE ZA SNOM

Sadáme si na medové esencie
vyextrahovaného jedu
Trúdno-myslene unavujúco bezútešne
otravujeme sa bezcieľne trávením
nákazlivou predstavou sladkého
rozpuku v rozkvet, dôvtipne
vymysleného nádvor

Zakaždým naletíme
strmhlavým náletom na svet
prekvitajúci zahalením
do predstieraných tajomstiev
bez záhad

Sme márne-
tratiníci. Odumierame popieraním
v hanbe za vidinou nemožného
A neúprosne strácame svoje naj života-
schpnejšie vlohy pre najlepšie
odrody bytia, sýtiace až na večnosť...

Z KRÁTKOZRAKOSTI DELITELNOSTI ŽIVOTA

Domýšľavosť plynúca z nevraživých výpadov
ničí všetko rad radom v dopade
zatuchnutej pretrvávajúcej pretvárk

Dôvera nemá páru vo svete
v ktorom každý s každým vyjednáva,
čo najlepšie dôsledné hodnotenosti
len a len pre blaho a klam
na večné blahoslavenie
vlastného bytia

Kto neklame ne je, nie je, nerastie.
Kto klame je, pije, nafukuje sa
žitím aj nedožitím na prasknutie
nedožitým narodeninám.
A čo príde potom nikoho netrápi,
pokiaľ nenastane po tom...

Zatiaľ však trvá dnes...
Ešte neodbila posledná hodina materialistiky
Matérie pre styky zabezpečenia pôrodu
stále rozšírenejšieho pochybného
pôvodu, plynúceho z následkov
namyslenej nedomyslenosti

Do-spell-i až k vyústeteniu medzi
miliónom prstov v rade svorne ukazujúcich
na moju vinu. Z bilióna iných vybrali si
práve mňa, aby ma pripravili
o zvyšky večera a vykopali vojnovú nedôveru
v bitke proti veľnoci...



ČESTNÉ UZNANIA v kategórii POÉZIA

JUDITA ĎURČOVÁ

Divé šepkanie; O matkinej duši; Santalový dážď

MICHAL DUŠIČKA

Studnička; Únik

MICHAL ŠIMON HRADSKÝ

Molimo se; Na znak návratu

LENKA KÓŇOVÁ

Zrelosť

ZUZANA MARTIŠKOVÁ

Učiteľská

LUCIA MURÍNOVÁ

Číra alebo matná

JÚLIA RAKOVSKÁ

Mame

ONDREJ ŠÁLY

Láskyzdanie; Predstava májového leta

Judita Ďurčová

DIVÉ ŠEPKANIE

V konároch divých líp
skuvíňa božský vietor
túlavý ako jeseň
v mozaike môjho šťastia.
Renesančný albatros,
ktorý sa vznáša
v severných oblakoch
vplietia vesmíru do vlasov
veterné mlyny
spia pod krídlami
santalovej dúhy...
Maľujem kláštorň smútok
v Daidalových očiach
rozmarne kvitnúci
na perách leta
a šepkám jesenným vôňam
arménskej noci,
aby ma na jar odviaľali
k pobrežnej skale.

O MATKINEJ DUŠI

Je taká krehká a vášnivá,
že v očiach ukrýva
pôvaby jarného sveta...
Jej sila objíma pohoria,
na ktorých tancujú
piesne o slnečnom daždi
a v noci vkráda sa ku dverám,
kde spia jej životy
v podobe nevinných detí,
aby im z oblakov pošlepla
labutie tajomstvá,
schúlené v ohnivej dlani.

SANTALOVÝ DÁŽĎ

Každučkú jar ma objíma
jeseň prikrytá dažďom
a nežne kriesi zo spánku
záhrobné mená mojej duše...
Na jej dlaniach tancujú
tajnosľubní piráti
a po pláži divo pobehuje
azúrový zajtrajšok,
ktorý sa práve narodil
z ohňa, tajne spiaceho
na slonovinovom pobreží
santalového mora.



Michal Dušička

STUDNIČKA

Žiadam iba máličko
za šepot suchých pier
náprstok vlastnej tváre,
a ty mi podáš život
nahý ako detský úsmev.

ÚNIK

Stvorenie Adama

Nežiadal som ťa
aby si hladoval,
aby si rodil v bolesti
nežiadal som ťa
aby si zomieral,
aby si zabudol
nežiadal som ťa o slová,
iba o dotyk
preniknutý večnosťou.

Michal Šimon Hradský

MOLIMO SE

Keď je ešte príďaleko ku samému prianiu
pýtam sa či smiem byť s Tebou

Podám ruku tejto chvíli a pookrejem
v ozve tvojho kabátu
Ruku mám vystretú keď kráčam múrikom
nevedomky že ten múrik niekedy prerastiem
Ak padnem posledný raz na zem
padnem s vďakou
za nádyh.
Amen.

NA ZNAK NÁVRATU

Keď cítim v duši bloyovský smútok
naťahujem ruku
celkom voľne
k motúziku s korálikmi
z ďalekého mora

tam som po prvý raz
uvidel hviezdu
skvela sa modrokrásne
nad našou loďkou

tak zase uvidíme nebo

stačí len
pozdvihnúť zrak

na znak návratu

Lenka Kóňová

ZRELOSŤ

Deň dnes mlčí a broskyňové sady
majú na konároch oranžový prach
minulých farieb
rovnakých aké sú akvarely a detské výkresy
s lepavými odtlačkami rúk
nad ktorými zapršala sladká šŕava z ich úst
keď im nad hlavami preletel vietor
a zasial im do vlasov rozkvitnuté kvety
v ktorých pulzovala krv
a hore v oblakoch sa dalo prečítať
že vojna
konečne umrela

Zuzana Martišková

UČITEĽSKÁ

Augustový večer si skladá okuliare z tváre,
aj bez nich už dávno vidí do diaľky.
Bruškami prstov žneš omrvinky malé -
po obruse rozsiate ružencové korálky.

Konáre jabloniek štekli zemičkami,
tým vlčím septembrom pristrihne krídelká.
Pán diktát diktuje oblakom nad nami
V diári pribúda kolonka neveľká.

Už Anke výšivka padá na kolená,
za pecou prispáva znavená Apoliena,
pole je neorané, tráva pokosená,
na Julu znova sadá inovať...

Vďaka Ti Pane za toľkú lásku
a že naučil si ma jablone vrúbľovať.

Lucia Murínová

ČÍRA ALEBO MATNÁ

Keby bolo srdce ako žiarovka,
utekala by som závitmi,
pretiekla vláknom
po špirále
ako po točitom schodisku,
až po zdroj svetla.

Čakala som
pritajená vo váku,
či zažneš
a ja ti odpoviem:

„Teší ma, som Lucia...”

Júlia Rakovská

MAME

/každý večer/

odpočítavam
zrnká na ruženci
ako dažďové kvapky
čo pretekajú novembrom
a nechcú zastať
ako spomienka
na teba
na tvoje ruky
na chlebič z obchodu oproti
najlepši na svete

už ma nečakáš
jeseň je v tomto roku
o čosi dlhšia

Ondrej Šály

LÁSKYZDANIE

Vráskami sa vracia
prestarnutá ľútosť,
čo vo mne rokmi šľachtila tvoj tvar
a zrazu náhle steká
korytom čo hľbi
vďaka
za tvoj chlad.

PREDSTAVA MÁJOVÉHO STÍŠENIA

Na sklonku slov -
usedavá stráň.
Sútoky sklenené.

S divou trávou
bedlím o tvoj tvar,
o tvoje oči sčerené

diaľavou vôd,
čo popohnal zráz
mojej cesty ku tebe.

CENA PAVLA HRTUSA JURINU
v kategórii PRÓZA

I. miesto:

KATARÍNA HOLCOVÁ

*(Pato)fyziológia zúfalstva
alebo spoved' matky mŕtvej dcéry*

II. miesto:

JOZEF PÁLENÍK

*Prehraté víťazstvo; Stopy vedú do sna;
Umieráček zazvoní živým*

III. miesto:

ZUZANA MARTIŠKOVÁ

Rozmrvené

LUBOMÍR ŠOTTNÍK

Prikázaní nepriatelía



Katarína Holcová

(PATO)FYZIOLOGIA ZÚFALSTVA ALEBO SPOVEĎ MATKY MŔTVEJ DCÉRY

Sedím a počúvam slová policajnej interventky.

„Kráčate v temnom údolí. Zatiaľ v ňom nevidíte cestu. Blúdite a klesáte stále nižšie. Potom cestu nájdete. Stále v temne po nej pôjdete ďalej, až uvidíte prvý slnečný lúč. Vychádza niekde strašne vysoko nad strmými svahmi. A bude na vás, či za tým lúčom pôjdete. Verte tomu, že niečo na tej ceste nájdete. Nejaký zmysel. Ale musíte mať trpezlivosť.“

Pozerám do steny. Z hľadiska posttraumatickej starostlivosti som vyriešený prípad. Ráno vstanem. Naraňajkujem sa. Je mi zle od žalúdka, ale nezvraciam. Idem do práce. Niečo tam urobím. V noci viac-menej spím. Hlava ma bolí znesiteľne. Som schopná plakať.

Dostávam kamienok, s ktorým by som sa na ukludnenie mala pohrávať v dlani. Na mail mi príde odkaz na akúsi upokojujúcu hudbu, ktorú si mám púšťať pred spaním. Mám začať cvičiť jógu. Hm...

„Kedykoľvek sa znovu ozvite.“

„Ďakujem.“

„Je dobré, že máte v sebe zmysel pre povinnosť.“

Posledné slová interventky nechávam v bielej miestnosti, nezaujímajú ma. Donekonečna človek nevydrží fungovať na zotrvačník. Žiť sfúknutá, prázdna, bez pocitov. Nie som Perpetuum mobile.

„Vyzerá, že je kruté, čo ti hovorím, ale musíš byť na tom ešte horšie. Aby si prijala, že sama to nezvládneš. Musíš si nechať pomôcť,“ hovorí múdry kňaz. Oponujem: „Nedokážem veriť, že Ten, čo nevypočul tisíce modlitieb za spokojný život dcéry, mi teraz pomôže. Prečo to dopustil?“

„Nemusíme vždy všetko vedieť,“ prichádza odpoveď.

Dni a týždne blúdím tmou. Jeden deň ako tak idem, ďalší sa potknem a padám do hlbiny a celá doráňaná nechcem vstať. Predsa vstávam. Netuším, kam idem, kde je môj cieľ. Život stratil minulosť. Pozerám sa z očí do očí márnosti ľudskej snahy. Zlo zabilo všetko, čomu som venovala hodiny svojho života, aby som naplnila to, čo som pokladala za jeho zmysel. Dávala som svoju energiu a svoj čas a schopnosti do cieľu vychovať deti, ktoré by sa navzájom potrebovali, ktoré by si vedeli pomáhať, keď tu už nebudem.

Život stratil budúcnosť. Neviem si predstaviť, že by som skoro pred koncom mala začať z nuly. Nerozprávajte mi utešujúce frázy, neradte, keď ste nezažili.

„Nechajte ma, nedávajte mi žiadne úlohy, nevládzem,“ opakujem slová mamy, ktoré mi povedala, keď v osemdesiatke umierala. Vtedy ma veľmi boleli. Tak ich svojim deťom nehovorím nahlas, hovorím si ich len pre seba, ale práve som ich pochopila.

Jediné čo viem, že žiť sa musí. Aj keď nechcem, lebo to neznesiteľne bolí. Ráno zatnem zuby a vstávam do beznádeje prázdna, v ktorom nedokážem mať radosť

z dažďovej kvapky na práve rozkvitnutej ruži. Vedecky analyzujem, že pred pár mesiacmi by mi po takomto zážitku bolo krásne aspoň niekoľko desiatok minút. Teraz obraz po mne sklzáne a nezanechá žiadnu stopu.

Nekonečná pôstna doba. Krížová cesta so zastaveniami, ktoré si nosím v duši. Nosím ju so sebou, som v nej ponorená. Končím tichom Bielej soboty, keď ešte nikto netuší, že ráno bude hrob prázdny. Telo v beznádeji stráca jednotlivé orgány a všetky fyziologické procesy sa zlievajú do bolesti.

Odsúdená na smrť. Vinná ako každý mladý človek. Plná plánov starostlivo spísaných na rok 2024: Zlepšiť sa v atletike. Prečítať veľa knížiek doporučeného čítania, naučiť sa toho veľa z archívnictva. Naplánovať štúdium v Nemecku. Nájsť lásku. Upiecť torty. Kúpiť si kolobežku. Zorganizovať akcie pre archívnický spolok. Začať písať bakalársku prácu. Potešiť mamu. Nájsť si čas pre kamarátov. Ísť na majstrovstvá Európy. Hľadať cestu. Potkýnať sa, robiť chyby, byť rozčúlená na svojho blížneho. Ďalšiemu obetavo pomôcť. Trochu prokrastinovať. Žiť a robiť druhým radosť svojou prostou existenciou.

Náhodne odsúdená na smrť. Zlo prebubláva svetom, ktorý ho popiera, ktorý chce všetko vidieť namaľované na ružovo. Zlo je vlastne relatívne, nebudeme si s ním kaziť deň plný pohody. Svet lemovaný Pilátmi, čo si umývajú ruky od zodpovednosti. Mladý zakomplexovaný Judáš môže bez prekážky rozdať šestnásť náhodných bozkov zo strašidelných zbraní. Šestnásť nevinných mŕtvych.

Prijatie kríža. Neverím, že sa to stalo. Zatiaľ si stále myslím, že ráno sa zobudím do normálneho dňa, že sa to nemohlo stať. Modlitby predsa majú silu zastaviť zlo. Nič iné som nechcela, len aby moje deti boli ochránené od fatálneho zla. Aj keď sme slobodní, predsa sloboda musí niekde končiť. Určite tam, kde niekto vraždí náhodných nevinných blížnych. Neverím, protestujem. Nie, nie, nie. Nechcem prijať porážku. Žiadna snaha stratu nevyrieši. Chcem si s dcérou vymeniť miesto v ríši mŕtvych. Aj tak už nemám budúcnosť. Pane, prosím, odním odo mňa tento kríž. Bezmocnosť dosadá na plece, každá bunka v tele sa búri proti krížu, vysilená zažívam zúfalstvo dokonalej samoty. Kričím: „Prečo?“ Odpoveď v prázdne neexistuje.

Pád. Zatiaľ prvý. Zatiaľ ešte funguje život na zotrvačník, nazbieraná sila z dní, za ktoré som vedela ďakovať: „Pane, nezaslúžim si toľko darov, ja hriešna.“

Energia naakumulovaná v batériách niekde na dne duše dáva silu vstať, ísť do práce, niečo tam robiť, vrátiť sa domov, navariť večeru pre Nikoho, upratať pre Nikoho. Necítiť, nič necítiť, už ani bolesť.

A potom niekde na začiatku bezsennej noci na dne duše nachádzam posledný zabudnutý cit. Posledný záchvev zabitej lásky. Hrdlo sa stiahne a je nevyhnuté padnúť do tsunami plaču, do vysilenia vzlykať, polomŕtva sa ponoriť do prázdna, pritlačená krížom sa rozplynúť v póroch neživej hliny, na ktorej ležím.

Ráno si strčím kábel z batérií s poslednými zbytkami energie rovno do hlavy a vstanem ako robot naprogramovaný na plnenie povinností, vrátane povinnosti usmievať sa na nezainteresovaných.

Stretnutie s mamou. Tak ľahko sa odrieka modlitba za duchovné povolania. Roky som ju mechanicky drmolila cítiac, že by sa nemala týkať mojich dcér. Kláštory treba, ale bez mojich detí. Chcem byť svojimi dcérami obklopená, vidieť ich deti. Vidieť

moje gény prenesené cez ich gény v tých malých tvorčekom. Biologická túžba po nesmrteľnosti.

V lete nespím niekoľko nocí. Nechcem sa zmieriť s tým, že aj najmladšie dcéry odchádzajú z domu, že nebudem môcť každý deň vedieť, ako prežili svoj deň. Byť bohatá prežívaním ich života. Unavená rokmi spokojne spomaľovať a nechať ich bežať.

A potom príde definitívny odchod dieťaťa. Bez zmyslu. Náhlý. Nemohla som ťa ani stretnúť, pozrieť sa ti do očí a vyčítať zmysel tejto obete. Lebo to nie je zmysluplná obeť. To je skaza bez zmyslu, víťazstvo Zlého.

Nie je mi dané niešť ticho posolstvo obeti môjho dieťaťa v srdci, cítiť zmysel. Mária, vtedy pod krížom v Tvojom srdci víťazila bolesť, alebo tichá spokojnosť z naplneného posolania tvojho syna? Ja mám len bolesť.

Pomoc od Šimona. Náhodní chodci sa zastavujú. Snažia sa pomôcť. Je to ich práca. Prevencia posttraumatického syndrómu. Profesionálne rady, ktoré vychádzajú zo priemerovaného pozostalého.

„Spíte?“

„Chodíte do práce?“

„Premýšľate o samovražde?“

„Plánujete ju nejako konkrétne?“

„Komu neviete odpustiť to, čo sa stalo?“

„Komunikujete s ľuďmi?“

„Máte kamarátku?“

„Nepotrebuje antidepresíva, tabletky na spanie?“

Krútim hlavou. Neplytvám slovami. Fungujem. Potrebujem jediné, vrátiť dcéru.

Šimonovia z Cyrény idúc z poľa svojej každodennej práce pomáhajú tam, kde musia. Zohnutí pod krížom vedia, že ho len poponesú, ale potom nám ho zase vrátia.

„Zavolajte, keby ste niečo potrebovala.“

„Ďakujem, dovidenia, zbohom.“

Prichádza Veronika. Zdanlivo nezmyselne podáva malú šatku na celé doráňané telo. V očiach sa jej mieša bezmocnosť pomeru jej malej šatky a veľkej bolesti. V kútikoch očí je nádej, že jej túžba pomôcť bude naplnená. Objatia. Pozvania na kávu. Trpezlivé vypočutie valiacej sa rieky smútku a beznádeje. Spoločné mlčanie. Prechádzka zámokovým parkom. Otázka: „Ako sa máš?“, na ktorú môžem odpovedať: „Je to stále horšie.“ V každej drobnosti spomienka na mŕtву dcéru. Sila pozeráť na moju bolesťou zohavenú dušu. Bezmocnosť lekára, ktorý už nevie liečiť, len držať za ruku. A aj tak prichádza, zostane, neutečie do šťastnejšieho sveta. Vytrvalo stojí pri temnej duši zohavenej dotykom Zla a snaží sa o transfúziu nádeje.

A znovu pád. Šimonovia sa vracajú na pole, Veroniky už nestoja popri ceste, aby zotreli slzy, kríž musíme niešť sami. Zem dorotovala iba nám, čas sa prestal členiť na dni, rozmazal sa do sivej machule. Táto bolesť je pochopiteľná len pre tých, ktorí ju zažili. Stretávame sa, a aj tak to bolí každého ináč. Utekám do vlastného temného údolia a padám do prázdna za dcérou. Ležím v samote a nechcem to zmeniť. Nevnímam, že tam dole už dcéra nie je.

Plač na nesprávnom mieste. Plačem stále, pre drobnosti. Vždy plačem pri omši. Neviem prečo. Plač je ozdravný. Oplakávam zmarené plány. Oplakávam svoju

pochovanú budúcnosť. Oplakávam pramienok lásky, ktorá vsakuje do vysušenej zeme. Oplakávam nespravodlivosť, že po celoživotnej drine nemôžem sedieť v tieni stromu, ale musím sa plahočiť vysušeným svahom k stratenému slnku, v ktoré aj tak neverím.

V maximálnom zúfalstve kričím: „Blahoslavené neplodné loná, čo nerodili, a prsia, čo nepridávali.“ Dar, čo priniesol dakedy šťastie, teraz vypaľuje neznesiteľné rany.

Aj po treťom páde sa musí vstať. Ležím, pľúca plné prachu cesty nedovolia nadýchnuť sa. Počítam svoje hriechy. „Prečo si nepotrestal mňa? Takto to bolí viac? Trest za hriechy moje a mojich predkov?“ Hľadám odpoveď, prepadáam sa zúfalstvom k starozákonnému trestajúcemu Bohu a niekde ešte hlbšie ceria na mňa zuby hinduistické božstvá. Milovala som Milosrdného a teraz mi rozleptávajú pľúca ostré zrníčka trestov za moje hriechy.

Vyzlečený zo šiat musíš ukázať svoje doráňané telo. Ukazujem svoju doráňanú dušu. Hanbím sa za ňu. Všetci môžu vidieť moju slabosť, moju neschopnosť ochrániť svoje dieťa, moju ochabnutú vieru v jej nesmrteľnosť. Pozrite na mňa, nedokážem sa ani modliť.

Pribitý na kríž a vystavený svetu. Koniec. Už si ho prajem, nevidím zmysel. Ako som sa tešila na rodinné stretnutia. Rada som plánovala, varila, piekla, tak aby sa potom, čo všetci prídu, dalo len sedieť, smiať, hrať. Čím boli dievčatá väčšie, tým mi viac pomáhali. Aj pri práci sa dá rozprávať, smiať, tešiť sa. Po práci byť zmysluplne unavená. Byť spokojná, že som sa o niečo snažila a bolo to dobré. Dcérin nenaplnený život ma prerastá, vytrháva ma zo sna o spokojnosti. S doráňanou vysilenou dušou sa cítim nepotrebná šíriteľka bolesti. Viem, že nemôžem povedať to, po čom teraz tak túžim: „Dokonané je.“ Úľava v nehybnosti smrti nie je na pranie, tá sa musí dožiť.

Dotyk mŕtveho doráňaného chladného tela. Mystérium smrti. Doživotný obraz mŕtvej dcéry, ktorý rozkrajuje človeka na dve polovice. Odtrháva zbytok dní od doterajšieho života a robí z nich živorenie.

Konečnosť hrobu. Budujeme dcére hrob. Štyri dni pred jej smrťou sme plánovali, ako jej budeme budovať byt. Mala som dobrý pocit, že vie, čo chce a vie, ako sa za tým ide, aj cez drinu a ťažkosti. Bola som rada, že som ju to naučila. Mala som pocit, že toto moje dieťa dokáže byť užitočným nástrojom Dobra.

Miesto toho hrob, ktorý bude aj mojím hrobom. Ešte je to anonymné miesto s cudzími menami na zabudnutom náhrobku. Ale niekde v kamenárskej dielni sa už seká jej meno s dátumom smrti. Chodievam na to miesto plakať, s iskričkou nádeje pozerám do jamy, v ktorej sa s dcérou raz stretieme. Prvá nádej do budúcnosti.

Niekde tam na obzore je vzkriesenie. Neveriaci Tomáš sa stáva mojim blízkym priateľom. Chcem sa dotknúť dcériných rán a cítiť, že existuje niekde, kde sa jej zahojili. Kde sa zahoja aj moje rany. Niekde strašne ďaleko, aby som tam vládala zatiaľ dôjsť.

Jozef Páleník

PREHRATÉ VÍTAZSTVO

Ervín sa mocne oprel o zábradlie mosta a zahľadel sa do nie príliš čistého potoka. Aj ten by patrilo vyčistiť, brehy akosi burinou zarastajú, pomyslel si a usúdil, že aj toto si dá do volebného programu. Rozhodol sa kandidovať na funkciu starostu obce a tak musí svojim voličom sľúbiť to, čo si myslí, že by bolo dobré spraviť, avšak aby to aj dokázal zrealizovať. Lebo plané sľuby za veľa nestoja. A potom ... No netreba nad tým ešte hútať, najskôr musí vo voľbách zdolať svojho protivníka. A to veru nebude ľahké.

Ani nebolo. No zvíťazil. Tesne, ale predsa. Najprv sa, pochopiteľne, tešil, avšak časom si čoraz viac uvedomoval zodpovednosť i skutočnosť, že musí čosi aj dokázať. Požiadavky pribúdali, niektoré vyplývali z bežného kolobehu života, iné vyvstali priebežne. Hromadili sa väčšími, než ich stačil pretavovať do skutočnosti a Ervín musel časom určovať priority. Lež tak to zvyčajne chodí.

„Starosta, sľúbil si nám tú prístavbu kostola, sakristie, však vieš“, zabrdali doňho chlapi toť raz za rána.

„Aj to bude, vyčakajte času ako hus klasu“, snažil sa humorne odľahčiť načrtnutú otázku Ervín.

„Ale už končí leto, hádam to nezačneme stavať pred zimou. Aspoň projekty treba dať urobiť,“ pridávali ďalej chlapi.

Starosta si len povzdychol a súčasne ledabolo mykol ramenami. „Svetlá musím v dedine vymeniť, tam treba peniaze,“ pokúšal sa ako zdôvodnenie vytiahnuť záležitosť, ktorá sa v podstate dotýka všetkých občanov.

„Ale veď to si už chcel vlani.“

„Nevydalo,“ odpovedal previnilo Ervín a zberal sa odísť z dosahu mužskej skupinky.

Chlapi vidiac, že ani tentoraz nepochodia, mávli rukami a hundrajúc sa pobrali preč.

Tesne po nástupe do funkcie novozvolený starosta Ervín sľúbil občanom, že posúri a zasadí sa o vybudovanie novej sakristie pri kostole, pretože tá pôvodná už nevyhovovala. Navyše sľúbil mladým chrámovým spevákom, že areál novej sakristie bude mať aj miestnosť, kde budú môcť nacvičovať. Aj mamičky s malými deťmi v kočíkoch tam mali mať svoj priestor počas svätej omše, aby nemuseli postávať pred kostolom, ba v duchu moderny mali na obrazovke účasne sledovať aj svätú omšu.

Čas však plynul, ukrajoval z Ervínovho volebného obdobia, no nič sa nehýbalo. Ani náznak. Nuž nečudo, že sa veriaci domáhali nielen uspokojivej odpovede, ale aj činov. Starosta sa však neustále na niečo vyhovárал, argumenty striedali argumenty, ale celá záležitosť so stavbou sakristie bola ani čo by spiaca princezná.

Zdalo sa, že sa vôbec nezačne, avšak veriaci sa radšej sami pustili do aktivít a inými cestami i tokmi, než po chodníkoch obecnej samosprávy. Čoraz viac sa v chotári udomáčňovala myšlienka, že sa to dá i bez starostovej náklonnosti. Časom

to dochádzalo aj Ervínovi a v mozgových závitoch sa mu ukladali sedimenty istého odsúvania jeho potrebnosti do ústrania.

Preto ratoval aspoň to, čo sa ratovať dalo a riešil iné obecné záležitosti. Keď sa však snažil aktivizovať občanov na tieto iné práce a činnosti, uhýbali a vyhýbali sa. Aj vyhovárali. Ani čoby takpovediac odplácali starostovi rovnakou mincou jeho neplnený prísľub výstavby sakristie. Áno, aj iné veci treba, to si uvedomovali, no nesplnený sľub bolí väčšmi, najmä ak je od spriazneného človeka. Ervín čoraz viac cítil, že osamieva, že podpora občanov, ktorú mal pri voľbách, slabne. Už to neboli povzbudivé slová, už to neboli podporné stanoviská, vystriedal ich chlad a nezáujem. Nesplnil, čo sľúbil a na to sú ľudia citliví. Obzvlášť v takej háklivej záležitosti, akou je úprava areálu kostola. Ervín vycítil, že dostáva lacné góly. Vo voľbách síce vyhral, no vo funkčnom období začal prehrávať. Prehraté víťazstvo, pomyslel si a čoraz častejšie premýšľal, ako sa, športovou terminológiou povedané, vrátiť do zápasu. Alebo sa nechať vystriedať.

STOPY VEDÚ DO SNA

Michal sa sťažka posadil na lavicu na podstienke a zamyslene sa zahľadel pred seba. Ukradomky občas pozrel smerom k domu, kde sa uskutočňovalo sťahovanie, či skôr premiestňovanie nábytku, takpovediac celých izieb. Dom prenechal dcére, pravdaže aj zaťovi a ich deťom, veď tak to chodí. Jemu už ubúdalo síl, nuž nadišla chvíľa, aby kormidlo starostlivosti o spravovanie domu prevzala ďalšia generácia. Vyčlenili mu v dome miestnosťku, to je pravda, tak trochu v úzadí, ale mal blízko k sociálnym miestnostiam a v podstate aj súkromie. Takto sa dohodli a s takýmto riešením bol spokojný. Menej už s tým, že mladí, ako sa všeobecne a familiárne zvykne ďalšia generácia nazývať, už prednedávnom zvesili obrazy Božského Srdca Ježišovho, Panny Márie i malého Ježiška v jasličkách, ktoré viseli v kuchyni i v chodbe a nahradili ich inými, svetskými, s výjavmi zátiší a krajíniek. Taká je vraj doba, tak to chodí, taká je moderna.

„Kam sa pominuli tie sväté obrazy?“ pýtal sa občas, hoc nie často, no tu i tam skúšal, či nezjavia tajomstvo.

„Sú dobre, starostlivo opatrené, nebojte sa, nezlikvidovali sme ich.“ V takomto duchu bola najčastejšia odpoveď.

Michal mal právo zvedieť pravdu. Čo i len morálne právo. Nenástojil však za každú cenu dúfajúc, že i na túto otázku sa raz nájde odpoveď. Božie cesty sú predsa nevyspytateľné.

Časom si zvykol. Na nový život v ústraní i bez svätých obrazov. Chýbali mu, to áno, avšak viera a nádej ho neopúšťali. Mladým pomáhal v rámci svojich schopností a možností. Čas nehral hlavnú úlohu. Toho mal nadostač. Pomohol s deťmi, s prácami okolo domu i v záhradke bol platný.

V jedno letné ráno sa Michal vybral na pôjd, kam chodieval dosť často. Mali tam uskladnené všelijaké veci, také, čo sa momentálne na nič nehodili v dolnom obytnom priestore. Akýsi domáci archív. I mačky si tam urobili svoj pelech. Šiel skontrolovať, či je všetko v poriadku, pretože mal zvláštny sen. Muž a žena s dieťaťom sa chceli dostať dolu z povaly, ale akási neznáma a neviditeľná sila im v tom bránila. Ba sa mu aj v noci zdalo, že na povale čosi buchotá. Tak zvláštne, tlmene. Že by tie mačky, pomyslel si sprvu, no radšej šiel pôjd skontrolovať, či sa tam nebudaj ktosi nezapelešil. Prístup bol z dvora po rebríku, nuž to nebola až taká neprekonateľná prekážka.

Keď prišiel ta hore na tlo, nenašiel tam žiadnych nezvaných a nevítaných hostí, ba sa mu ani nezdalo, že by bolo čosi hýbané. Zrejme to vskutku tie mačky. Už-už sa hotoval zísť nazad dolu, keď si všimol, že jedna zo škatúl je akosi čudne nachýlená, ani čo by sa chystala spadnúť. Nikdy tak nebola, všetko bolo pekne a starostlivo uložené, ale čo ak sa tie mačky hrali na naháňačku ... Michal sa oprel do škatule, že ju posunie na miesto, no akosi sa priečila.

„Čo je taká nemotorná,“ mrmlal si pre seba, pretože v tom priestore a čase bol len sám, mysliac škatuľu a mocnejšie sa do nej zaprel. Navidomoči povolila a posunula sa o kus ďalej, do stabilnejšej polohy. „Čože už len tam môže byť“, dudral si Michal ďalej a súčasne otváral veko, aby nazrel do útrov tohto papierového obalu. Nazrel, ba

i rukou siahol. Čiahol a povytiahol. Najskôr kúsok, potom ešte viac.

„No toto!“ konštatoval stroho a v očiach mu zaihrali plamienky radosti. „A čo som sa narozmýšľal, kde sú,“ rozvíjal ďalej svoj monológ, ktorého bol aj poslucháčom a začal zo škatule postupne vyťahovať sväté obrazy, ktoré kedysi viseli v jeho dome, lebo oni to boli, čo sa ukrývali v útrobach kartónového obalu. Tak už ich nemusí hľadať, už ich našiel, uvedomoval si a spomenul si na zvláštny sen. Vďaka vnemu v ňom našiel svoje ukryté sväté obrazy, hoci si sprvu myslel, že je to iné, horšie znamenie.

Keď už som ich vytiahol, veru ich nedám nazad, pomyslel si a náhlivo hútal, čo s nimi urobí. Dolu do domu ich nemôže dať, tam cesta nevedie, to vedel a porozhliadol sa vôkol po pôjde.

Ajhľa, už to mám, zajasal v mysli spásonosnému nápadu a hneď sa ho rozhodol aj realizovať. Vzal obrazy a postupne ich začal vešať na dosky, ktoré spájajú krový. Zrazu sa mu zdalo, akoby bol v nejakom malom kostolíku, v nejakej kaplnke. A prečo nie, prečo by to tak nemohlo zostať, pomyslel si, keď si naplno uvedomil podstatu tejto myšlienky a zaumienil si, že sa sem bude chodievať denne modliť. Prikývnutím si sám odobril tento nápad a pobral sa dolu, do domu. Keď sa už chystal zostupovať, zastal, ešte raz pohladil pohľadom visiace obrazy a rozhodoval sa, či o tomto mladým povedať, alebo radšej počká, až na to prídu sami. Azda to tak bude lepšie.

UMIERÁČIK ZAZVONÍ ŽIVÝM

„Čo hľadáš v tom archíve, už sa tam druhý deň kutreš?“ zabŕdol do starostu otázkou jeho zástupca, keď sa objavil na miestnom magistráte.

„Tie projekty na autobusovú zastávku či vlastne čakáreň, čo ešte Milan dal vypracovať,“ odpovedal starosta, majúť na mysli svojho nedávneho predchodcu a pokračoval v prehľadávaní spisov. „Chcel by som to rozbehnúť,“ zdôrazňoval ďalej, pričom neprerušil hľadanie. „Použili by sme tie prostriedky, čo sme začiatkom roka dostali.“

„Aj nám už treba novej,“ podporoval snahu starostu jeho zástupca. „Starú len reparujeme, donekonečna sa nedá.“

„Uhm,“ precedila medzi zuby hlava obce, no z pátrania ju to nevyviedlo. „Aha, tu som čosi našiel, povedal po chvíli a v jeho hlase bolo badať potešenie. „Sú to dáke projekty ... lenže ... asi nie tie, čo hľadám.“

To už k nemu podišiel aj zástupca a obaja sa zaujato zahľadeli do projektovej dokumentácie, ktorú starosta medzitým rozviazal.

„Zvonica. Predstav si, to ešte žije,“ čudoval sa starostov zástupca. „Myslel som si, že už to medzičasom niekto stopil, veď to už je koľké desastročia.“

„Vidíš, že nie. No čo, hľadali sme autobusovú čakáreň, našli sme zvonicu. Tak postavíme zvonicu, no nie?“ otočil sa starosta k svojmu podriadenému so sugestívnou otázkou. Sám si však aj odpovedal. „To asi nepôjde, dostali sme účelové prostriedky, tak ich musíme aj účelovo zhodnotiť. Hoci“, pochybovačne sa na chvíľu zasekol. „Stavba ako stavba.“

Olaj do ohňa pochybovačnosti prilieval aj „rezervný starosta“ a obaja si boli čoraz viac vedomí, že síce dobrá myšlienka, ale zrejme nepriechná. Odhliadnuc od toho, že rekonštrukcia autobusovej čakárne, či skôr postavenie novej bolo viac než prioritou miestnej samosprávy. No nielen jej, všetkých, ktorí si do rubriky „obec“ písali názov práve tejto.

„A čo tak postaviť zvonicu popri čakárni, jedným vrzom, ako sa hovorí,“ zažínal iskierku nádeje starosta, pretože nechcel pustiť z rúk šancu, plynúcu z hotových projektov zvonice.

„To nám neprejde. Ak by sme to aj nejako zaonačili pri výstavbe, pri kolaudácii to sotva zdôvodníme. Ešte aj pokuta by z toho mohla vyskočiť.“

„Veď to. Aj tak musíme najskôr ešte nájsť i tie čakárňové schvaľovačky.“

Bol to ťažký hlavolam. Na jednej strane vábna možnosť postaviť popri autobusovej čakárni, pravda, ak sa podarí nájsť stavebnú dokumentáciu, aj zvonicu, ktorá v dedinke nebola a čiastočne by nahrádzala aj absentujúci kostol a na druhej strane obava, že by to vo finálnej fáze nemuselo dobre skončiť. Teraz babo raď

Obaja funkcionári obce sa rozhodli a zhodli, že túto myšlienku rozhodne nezavrhnú, naopak, budú ju živiť, snažiac sa nájsť také riešenie, aby sa dala skombinovať stavba čakárne i zvonice a nenastali pritom ťahanice a nepríjemnosti. Jednoznačne treba tento návrh dať schváliť na rokovanie obecného zastupiteľstva.

Tak sa aj stalo. Členovia miestneho parlamentu zaujali spočiatku rozpačité stanovisko, pretože dovtedy netušili, že archív ukrýva, okrem bežných písomností,

aj také tajomstvo, ako sú pre súčasnú generáciu neznáme plány výstavby zvonice. A tak, prirodzene, spočiatku nevedeli zaujať jednoznačné a rozhodné stanovisko. Keď však rozanalyzovali možné varianty, dospeli k záveru, že veru by bolo dobré využiť existenciu oných projektov a to, čo nedokončili predkovia, dotiahnuť do reálnej podoby. Hoci peripetie a patálie môžu nastať. Ostávalo len doriešiť, ako to šikovne skombinovať. Aby bola ovca celá, i vlk sýty. Teda aby zreparovali legálnu autobusovú čakáreň a postavili (i)legálnu zvonicu. V podstate, ako sa hovorí, „za jedny peniaze“.

Po nevyhnutných dokončovacích „papierovačkách“ začali miestni s rekonštrukciou autobusovej čakárne. V podstate vlastnými silami, veď potrebných remeselníkov jesto v každej dedine, táto predsa nemohla byť výnimkou. A ani nebola.

„Očujte, chlapi, tá čakáreň vypadá jakosi divno,“ zapárali prví zvedavci do stavebníkov, keď sa rysovali jej nové kontúry a v tóne otázky bolo badať očakávanie nie bežnej odpovede.

„Však uvidíte, až to bude hotové,“ odpovedal ktorýsi, no jeho tajomstvom zahalená odpoveď príliš neuspokojila pýtajúcich sa. Časom verejne i nahlas prejavovaná zvedavosť navonok opadala, no vo vnútri nezainteresovaných narastala.

Čas plynul a stavebné práce pokračovali svižným tempom, veď i počasie prialo. Autobusová čakáreň postupne dostávala svoje kontúry a odhaľovala doteraz zakryvané tajomstvo. Avšak, predsa len – klasická čakáreň vyzerá trochu inak. Táto však bola nepochybne atypická.

„Čo je to tam za prístrešok, pricapený k čakárni?“ takto a podobne sa spytovali ľudia v dedine navzájom i starostu, ktorý sa pri týchto otázkach len potmehúdsy usmieval. „Až to bude úplne dokončené, uvidíte“, zvykol odpovedať a bol rád, že istým spôsobom sa podarilo zachovať, či skôr realizovať dedičstvo otcov. Tí si kedysi naplánovali postaviť zvonicu, no nikdy sa k tomu nedostali. Až teraz, v podstate náhodou, keď súčasníci naďabli na projekty. A tak v jednom komplexe s autobusovou čakárňou vybudovali aj zvonicu. Neveľkú, ale predsa. Veď i zvon v nej bude neveľký. Taký, čo sa umieráčikom volá. Bude sa na ňom zvoniť, keď ktosi umrie, veď tak sa patrí. Ale aj na Anjel Pána. Aspoň v nedeľu a vo sviatok. Veď umieráčik predsa aj živým zvoní...

Zuzana Martišková

ROZMRVENÉ

kedysi dávno...

Podchod ju nasal a ťahal s davom do improvizovanej tmy. Navyše dolu schodmi. Brala ich popamäti, nevidela si pod nohy. Vzďaľovala sa dennému svetlu a k neónom preblikujúcim kdesi v hĺbke, bolo stále ďaleko. Roztrasenou rukou opatrne hladila stenu naboku, ako jedinú istotu. Sotva lapala dych. A to od taxíka sem stačilo prejsť pár krokov. Nekonečná vzdialenosť. Preplesknutá dažďom a poslednými udalosťami, to prestala dávať. Cítila, ako sa zosypáva, zrno po zrnku. Potrebovala sa oprieť o niečo stabilné a pevné. Ale stena jej pod rukou oživala. Chladila, škriabala, rezala, bránila sa dotyku.

Čmáraniny a zvyšky strhnutých plagátov boli zrazu plátnom rozohrávajúcim príbeh odčítaný z jej prstov. Desiatky roztrasených sekvencií. Jeho ostrý profil. Pohľad. Plachý úsmev. Vážna tvár. Jeho oči, vlasy, pery. Jeho bozk. JEHO! Chcela zo steny stierať vysielané obrazy, odmietala si ich pripúšťať, byť ich súčasťou v hre stále privretých viečok. Drsný neomietnutý betón škriabal jej dlaň aj brušká prstov. Bála sa obzrieť a dešifrovať indicie z grafitov, veštiť z tagov svoj osud ako z neznámeho runového písma čoby tituliek k filmu. Nemôže sa obzerať. Nemôže sa obzrieť! Zakázala si to. Nesmie, nesmie, nesmie...

Odriekala tantru ničenia, ale zvnútra jej odpovedala len bolesť. Vyrážala svoje protestsongy a pečiatkovala jej nimi celé vnútro. Pýtali sa preraziť kdesi von... v éteri sa vykričať. Srdce bilo prudko, cítila ho pod druhou dlaňou, ktorou si pridŕžala hodvábnu šatku, aby jej ju zas čosi neodvialo. Bola predsa od NEHO.

Ruch podchodových cestičiek sa znásoboval a smerom k nástupištiam zrýchľoval. Nestačila mu. Cítila, ako slabne. Po poslednom schode sa trochu zapotácala na neistých opätkoch čižmičiek, prešla ešte kúsok popri stene, nechala pár ľudí vraziť do seba pri obíehaní, kým sa stene natočila chrbtom a lopatkami o ňu oprela. Spustila sa o pár centimetrov nižšie a chcela zhlboka dýchať. Rozdýcha to, rozdýcha všetko. Rozdýcha!

Zotierala spakruky z tváre kvapky dažďa, čo sa o ňu prichytil, keď vyletela z taxíka. Nebol to dážď...

Neplač. Nech je to čokoľvek, čo ťa rozplakalo, nezaslúži si to tvoje slzy, – ozvalo sa kúsok od nej.

Akýsi čudný, vytiahnutý starý chlapík v predpotopnom saku, čo vôbec neladilo s ničím, čo mal ešte pod ním oblečené, či skôr nahádzané na seba, tam sedel na zemi vedľa niekoľkých kusov Nota Bene a tváril sa, že ladí gitaru a pohmkáva si niečo, ako podklad pre slová, čo možno ani nepatrili jej. Nevnímala ich obsah, bol to skôr zvláštny tlmený tón, ktorý ju zaujal.

- Nehľadaj v živote cestu, hľadaj pokoj. S pokojom príde šťastie, so šťastím príde radosť a s radosťou láska... a cesta sa ukáže sama, - vložil si do kútika pier brnkátko, ale hneď ho aj vytiahol. Nechutilo.

- Blbosť... - vypadlo z nej.

- ...si chorá? ...si stará alebo ...mŕtva?! – zaťal necitlivo a pozrel jej prižmúrenými očami hore do tváre, – ...tak nemáš prečo plakať, – doložil už pokojnejšie.

Pochopila. Tento tu ju nepoľutuje. Zrejme má niečo v hlave za tie roky naškrečované a má aj potrebu to odovzdávať ďalej. „Osvetový pracovník na voľnej nohe...“ Aj keď tie má smiešne natiahnuté, aj trochu od seba a ľudia mu ich musia obchádzať ako mravce prekážku. Nie každý pribrzdí včas a jemu občasný kopanec pohne nohou ako metronómom. No, no, no. A zas ticho.

Stála príliš blízko pri ňom, aby ju ignoroval, zvlášť, keď tam verejne smoklila. Smrkla. Zakývala hlavou záporne. A potom kladne. Oboje patrilo premoknutým semišovým čižmičkám.

- Hneváš sa na mňa? - nevzdával to. Skúsil to znova, keď stále nič nevravela.

- Hnevám sa... len sama na seba, ale ...to nikomu nemienim vešať na nos! - dala jasne najavo, že žiadne múdre ani iné rady momentálne nepotrebuje. Toto je jej... čo, Belle? Bolesť? Problém? Starosť? Opäť jej čosi zovrelo hrdlo a vytlačilo z očí dve nové slzy. Narovнала sa, odlepila chrbát od steny a chcela odpochodovať, čo najrýchlejšie sa zapojiť zas do davu, rýchlo s ním splynúť a nechať sa vytlačiť až pred vlakom, ako jej to len jej labilné nōžky v ešte labilnejších štekličkách dovoľia.

- Počkaj, počkaj! Držať v sebe hnev, je ako vypiť jed a čakať, že sa otrávi niekto iný. Ušetri sa hnevu. Vyhod ho zo seba a otvor sa... svetu... alebo pokojne aj mne. Som dobrý poslucháč, – pochválil sa s úplne vážnou tvárou. – Tri veci nemôžu zostať skryté. Slnko, mesiac a pravda. Priznaj si pravdu. Ak to neurobiš, ona sa aj tak nestratí, nezmizne. A raz sa ti vráti ako bumerang! Ako zatúlaný psík... - prešpikovával ju stále pohľadom a čakal, či sa chytí.

To je taká transparentná? To každý do nej takto vidí? Alebo je tento tu nejaký šaman, čo vie čítať myšlienky a pohnútky?! Mala by si si pohnúť preč, Belle! Rýchlo. Bež, bež, bež!

- Pochybuješ o mojich slovách alebo pochybuješ o sebe? – zvolal hlasnejšie, vidiac, že mu uniká.

Akoby do nej strelil harpúnou a pomaly, pomaličky si ju priťahoval späť k sebe, do pomyselnej klietky slov. - Neexistuje nič zradnejšie ako si zvyknúť pochybovať. Pochybnosti ľudí rozdeľujú. Sú jed, ktorý rozdeľuje priateľstvá a rozbieja vzťahy... – dodal už si celkom istý, že presne toto bude na ňu účinkovať.

- Nepochybujem sama o sebe! Nepochybujem ani o svojich rozhodnutiach! Sú správne! Nemôžeme byť spolu! Musím sa vrátiť k svojmu priateľovi a on zas ...k svojej novej ...priateľke! Tak je to správne! Tak to musí byť! – vykričala mu svoju spoveď aj bez ďalšieho motivačného mučenia. Aj s ďalšími slzami. Aj s ďalším opretím sa o stenu, zošuchnutím sa po nej dolu a skrútením sa do kľbka s hlavou medzi ramenami.

Z gitary sa ozvalo pár nesúrodých disharmonických tónov. Tváril sa, že ju nepočul. Nechcel ju rozplakať. Chcel sa len...zhovárať.

- Len prečo...to tak...veľmi bolí?! - dvihla k nemu uplakanú tvár spoza rukáva.

Gitara zadrnčala ešte čosi a zmĺkla. Iba po nej párkrát kľopol roztvorenými dlaňami.

- Bolesť je istá, ale utrpenie... to je už voliteľné. – oprel si ruky o gitaru a čosi v priestore precvičoval prstami. – Je to na tebe. Ak si o niekoho práve prišla, ak som dobre rozumel, je na tebe, či ho budeš oplakávať, ...takto ako kôпка nešťastia, alebo si necháš len tie pekné spomienky a posunieš sa ďalej. Môžeš búchať hlavou o dvere, čo sa práve pred tebou zatvorili... alebo vojdí do tých, čo sa otvorili ako ďalšie. – Nakoniec bude záležať len na troch veciach. Ako silno si milovala, ako dobre žila a ako ochotne si sa vzdala vecí, ktoré neboli určené tebe, – otrčil dlane a ponúkol jej ich zas prázdne.

To zbolelo. Ale... Nie, už nijaké „ale“! Áno, musí sa ho vzdať. Nebol určený jej. Teraz to už vie. Celkom naisto. Keby sú si súdení, tak si predsa nemôžu obaja začať s niekým iným... To dá rozum!

- Usmiela si sa. To vyzerá, že si si spomenula na niekoho, koho... ľúbiš. To je dobre. Je dobre mať v živote takého človeka. Treba ľúbiť! Ak pre niekoho zažneš lampu, osvieti aj tvoju cestu... – pousmial sa aj sám a opäť niečo zabrnkal. Neznelo to ako hudba. Ale dali sa pri tom poutierať posledné slzy.

Poobzerala sa, či neuvidí niečo ako klobúk alebo plechovku, kde treba hodiť mince, ale nič podobné okolo tĺpka nestálo. Lutovala to. Hrať asi veľmi nevie, ale... Pomohol jej. Otvoril jej oči.

- Ták, to tu máte, šéééfe! A dobre, že ste mi postrážili miestečko aj s mojou gitarkou. Nič sa nepredalo? Nevadí. Ale to moje sačko vám pristane. Nekúpite ho?... A inak, kamoš tam dal len také drôty, malo by to vydržať, kým neprídete domov, potom to ale treba dať opraviť. Už ozaj opraviť... Také malé kolečká sa raz dva dolámu... – tlačil pred sebou s krikom invalidný vozík bezdomovec, čo ledva pribrzdil pred nohami chlapíka s citátmi. Ten sa už vysúkal zo strašidelného saka. Predavač Nota Bene, zatiahol brzdu na vozíku, s fukotom podobral chlapíka pod pažami a vyložil ho doň. Nohy mu jednu za druhou umiestnil na stupátko a preklopil popruhom. Po každej potľapkal.

Ešte chvíľku pozorovala zvláštny úkaz, ale nevedela, čo povedať, ako zareagovať. Nevedela pomôcť. To ju mrzelo najviac. Všimol si jej rozpaky.

- Zdravie je najväčší dar... – odpovedal jej na ne s úsmevom. Podal ruku „kamošovi“, čo bol ochotný provizórne mu opraviť invalidný vozík, zakýval jej a položiac drsné ruky na veľké kolesá prehovoriac ich k pohybu, stratil sa kľúčovaním v dave.

- Nekúpite Nóta Béééne, slečinka? – stal si vedľa nej muž v škaredom nemodernom saku.

- Ďakujem, ale ...ponáhľam sa ...na vlak! – hľadala rýchlo výhovorku.

- Jako vždy! Jak to ten náš starý premúdrelý „Budha“ robí, že vždy pri ňom pekné baby mäknú, aj keď je starý a chromý a ja keď nejakú oslovím, bum ho! Ponáhľa sa na vlak! On si trepe dve na tri a babenky sú z neho paf! Záviš, slečinka, len sprostá záviš. Ja ho mám rád. Dosť si toho preskákala... kým doskákala. Ale Notu Beeene si kúpi vždy... On sa neponáhľa na vlak. On sa už nikde neponáhľa... – škrabal sa chlapík pod sánkou a díval sa smerom, kde zmizli životné pravdy.

Pohla sa tiež. Mal vo všetkom pravdu. Pohne sa dopredu. Ďalej... Zažínať lampu v jednej polorozpadnutej usadlosti s jedným nevrelým chlapíkom, čo... ju má rád. A bude jej svietiť na cestu. A bude IM svietiť na cestu...

...práve teraz...

Oči jej svietili, kým sa dívala do tých jeho. Mrzelo ju, že ho rozčarovala, rozhodila... že zostal smutný. To vôbec nemala v úmysle.

- Opustiť ťa? Ty sa pýtaš, či ťa zas opustím?! – zakývala záporne hlavou. – Vieš, nebudeš mi veriť, ale raz som stretla „Proroka“. Povedal mi veľa múdrych vecí, ale... ja som im vtedy nerozumela. Nechcela som im porozumieť. A tak som stratila more času, porobila more chýb, kým... kým som prišla na to, že ty si jedinou láskou v mojom živote. To bola tá pravda, o ktorej „pán samozvaný Prorok“ hovoril, že nezostane skrytá, ktorej sa darmo budem brániť a klamať samú seba, že všetko je inak... Presne si pamätám jeho slová: „Priznaj si pravdu...“ Vrátilo sa mi všetko ako bumerang... - na okamih sa odmlčala. Hrdlo jej stiahlo.

- A ešte jeden citát hovoril pravdu a ten som si nechala pre teba: „Daj svojim blízkym krídla, aby mohli lietať. Zázemie, aby sa mali kam vrátiť a dôvod, aby chceli zostať.“ Ty si mi tie krídla dal, nechal si ma vtedy ísť, aj keď tuším, ako veľmi to muselo bolieť. O to viac to bolí mňa, že som to nevidela, ...ale viac tú chybu už nikdy neurobím. Ty si mojím zázemím aj dôvodom prečo chcem zostať. Milujem ťa a nikdy ťa už nechcem opustiť. Ale... najskôr si musím vybaviť zopár vecí. Aj on by mal vedieť, kde a aká je pravda...-



PRIKÁZANÍ NEPRIATELIA

Rozkazy sa majú plniť, povzbudil sa Anton predtým, ako do seba prehodil tretie poldecí vodky. Poručík Turčok sa podvečer vrátil do tábora s fľašou vodky a potreboval ju s niekým urýchlene vypiť. A ako prvý mu vošiel do cesty Anton. Ten sa vyhovárал, že neznesie veľa alkoholu, no keď mu poručík prikázal si s ním vypiť, nemal na výber.

A tak Anton pil a počúval poručíkove zážitky z vojny. Spomínal boje na Dukle a na to, ako sa neskôr pripojil k Červenej armáde, s ktorou sa dostal až na predmestie Viedne. Tam však jeho vojenskú výpravu bolestivo ukončil šrapnel delostreleckého granátu.

Anton nemal šťastie na podobné zážitky. Detstvo strávil v sirotinci, ktorý ho v deň osemnástich narodenín vyplul do výchovného tábora pri Malackách, kde dostal vychodené čižmy, páchnucu uniformu armády porazeného Slovenského štátu a prestrieľaný kabát akéhosi červenoarmejca. Po niekoľkomesačnom výcviku ho nečakane spolu s niekoľkými ďalšími vojakmi naložili do nákladného auta a vyrazili z tábora.

Anton sa tešil, že ich armáda poverila nejakou zodpovednou úlohou, ako je stráženie hraníc. Radosť ho však opustila, keď zastavili hlboko v lesoch na Záhorí, aby dozerali na stavbu nového výchovného priestoru. Bolo to čudné stavenisko, na ktorom pracovali prevažne vojaci ako on. Líšili sa len v tom, že nemali zbrane.

„To sú kňazi, mnísi a rôzni iní rehoľníci. Priviezli ich z tábora pri Malackách, kde ich je ešte viac,“ povedal mu Durčák – o pár rokov starší slobodník z Liptovského Mikuláša – keď si ich Anton zvedavo obzeral.

Anton premýšľal, čo museli urobiť, keď štát ich núti tak ťažko pracovať. V sirotinci im súdruh Lopušnikov hovoril o fašistoch, imperializme, Američanoch, kapitalizme a buržoázii, no o kňazoch nikdy nehovoril.

„Súdruh poručík,“ prehovoril Anton vo vzácnnej chvíli ticha, „vy ste toho toľko zažil a ja tu len dozeraám na kňazov.“

Poručík sa k nemu naklonil ponad stôl, až ho ovalil alkoholom nasiaknutý dych: „Nepodceňuj sa, súdruh. Dozerať na nepriateľa režimu je zodpovedná úloha. Kňazi... Tí sú horší ako kapitalisti či kulaci. Tí aspoň niečo vytvárali! Áno, na úkor pracujúceho ľudu, ale tým kurvám sa musí uznať, že aspoň vedeli ako niečo vytvoriť. Ale taký kňaz... Ten len predával ľuďom báchoriky. A s tým sa socializmus nedá budovať!“

Anton za devätnásť rokov svojho života nestretol žiadneho kňaza, a tak nemal dôvod poručíkovi neveriť. Veď už v sirotinci mu hovorili, že vyššia šarža má vždy pravdu. A poručík bol od neho o niekoľko šarží vyššie, a tak zákonite musí hovoriť pravdu.

Nadobudnutý pocit zodpovednosti ho na druhý deň prinútil, aby si z chrbta nenápadne zvesil samopal. Včelkovský, tučný vojak z dediny pri Trnave, pri pohľade na to otrávene zagúľal očami.

„Čo ich tak strašíš, šak neni sú ozbrojení,“ povedal mu pri večeri.

„Nemajú zbrane, no i tak sú nebezpeční aj bez zbraní. Predávali ľuďom báchoriky a s tým sa nedá budovať socializmus,“ oponoval mu Anton.

„Jak nebezpeční? U nás v dzedzine bol též farár a po omši s náma hral fodbal. To je jaké nebezpečenstvo?“ rozčuľoval sa Včelkovský.

„Mohol ti trafiť loptou do lofaszu,“ odpovedal mu Ferenczi, na čo ostatní reagovali smiechom. Iba vojak Boriš nezdvihol hlavu od hrachovej kaše so sekanou.

„Anton s tým nebezpečenstvom nie je úplne mimo,“ prežúvajúc odpovedal Durčák, „veď spomeň si čím bol Tiso.“

No šak dobre,“ uznal Včelkovský, „ale to kôli jednému majú byť šeci zlí?“

„Pozri sa,“ pokračoval Durčák, „ak by boli v cajku, tak by ich z kláštorov nezáväzali do táborov ako v Malackách a inde, nie?“

Antonovi zabehol kúsok chleba: „To sú akože ďalšie tábory?“

Durčák sa najprv obzrel okolo seba a potom naklonil do stredu stola: „Bratranec je u esenbákov. Hovoril, že takých táborov pre farárov, ako je ten v Malackách je viac. Jeden je dokonca až v Králikoch. Chápete? V Králikoch!“

Dni v tábore plynuli pomaly a nový výcvikový priestor len lenivo nadobúdal svoj tvar, čo poskytlo Antonovi dostatok času na pozorovanie kňazov. Nech sa však na nich akokoľvek pozeral, prišli mu celkom obyčajní. O svoje pozorovania mal možnosť sa nasledujúci večer podeliť s poručíkom Turčokom.

„A táto obyčajnosť je na nich najnebezpečnejšia,“ vysvetľoval mu poručík, kým nalieval druhý pohárik vodky, „tvária sa, že sú ako my, no aktívne podrývajú štát.“

Anton sa vďaka otázkam, ktoré sa mu neustále rodili v hlave a poručíkovej potrebe si čas od času s niekým vypíť čoraz častejšie ocital v poručíkovej chatke. A tak raz pri vodke, inokedy griotke či borovičke počúval, ako kňazi komunikujú s akýmsi Bohom, označujú sa krížmi, často hovoria amen, a že omše sú okultné stretnutia, počas ktorých v sebe posilňujú nenávisť voči ostatným. V jeden večer mu zas poručík pobaveno hovoril, ako sa kňazi klaňajú akémusi Izraelitovi, ktorého pred dvoma tisíc rokmi pribili ku krížu. Vzápätí však dodal, že Lenin toho v kapitalistickom západe vytrpel ďaleko viac a založil jadrovú veľmoc.

„A aké jadrové zbrane má Vatikán?“ ukončil svoju prednášku rečníckou otázkou.

Poručíkove slová vždy rozplynuli akékoľvek pochybnosti a otázky o škodlivosti kňazov, ktoré v Antonovi počas dňa rástli. Preto ho nepríjemne prekvapilo, keď si poručík dal nastúpiť vojakov, aby im oznámil, že odchádza na školenie do Prahy. Dodal, že velenie v jeho neprítomnosti preberajú podporučík Holec a staršina Benčíč a ešte v ten deň odišiel z tábora.

Nasledujúce dni v Antonovi ešte rezonovali poručíkove slová o tom, ako je Vatikán poslednou prekážkou v rozšírení komunizmu po Európe, a že treba kaťušami rozstrieľať Baziliku svätého Petra. Postupom času, ako sledoval kňazov – prevažne vetších mladíkov, čo neboli zvyknutí na ťažkú prácu – sa v ňom začali budovať nové pochybnosti. Pripomínal si síce poručíkove slová, no na nové pochybnosti potreboval nové odpovede.

Rozhodol sa teda obrátiť sa na svojich nadriadených. Dôstojníci Holec a Benčíč vyzerali nezaujato, no Anton veril, že budú mať podobný, ak nie rovnaký postoj ako poručík Turčok.

„Súduh podporučík Holec,“ oslovil ho Anton po tom, čo celé doobedie zberal odvahu na to, aby ho oslovil.

„Vojíne,“ podporučík si ho zvedavo premeral pohľadom, „mluvte. Co se deje?“

Anton mu stručne povedal o svojich pochybnostiach. O tom, že uvažuje nad rehoľníkmi a nerozumie, čo je na nich tak nebezpečné.

Podporučík Holec mu chvíľu mlčky pozeral do očí a nakoniec povedal: „Vojíne... Zústavá mi pól roka do dýchodu. S takovejma pľ*****mi za mnou už nelezte.“

Anton to isté skúsil aj u staršinu Benčiča, no ten mu odpovedal, že oveľa radšej by v tábore mal Židov, na čo chrochtavo zasmial.

Anton sa po prvý krát ocitol v situácii, kedy jeho pochybnosti nestlmil niekto vyššie postavený. Rozhodol sa teda urobiť to, čo ešte nikdy neurobil - sám nájsť pravdu.

Začal ešte pozornejšie sledovať kňazov. Nespustil ich ani na okamih z očí, aby mu nič neuniklo. Dokonca občas ani nežmurkal, aby mu neuniklo nejaké ich nebadané znamenie.

„Čo na nich tak pozeráš?“ spýtal sa ho v jeden upršaný deň vojak Boriš. Ostatní vojaci prikývli, že si to tiež všimli.

„Vraj komunikujú s nejakou bytosťou vo vesmíre a chcem to odhaliť,“ sprisahanecky im prezradil Anton.

Vojak Boriš neveriacky zdvihol obočie.

„Hej,“ zvolal vojak Durčák na najbližšieho kňaza, vysokého blondiaka, „vraj s niekým tajne komunikujete. Je to pravda?“

„Môžete sa kedykoľvek pridať, páni,“ povedal so smiechom kňaz a pokračoval ďalej v práci. Ostatní vojaci sa zasmiali, no Anton ostal v šoku. Ten kňaz sa pred nimi fakticky priznal a im to bolo jedno.

„A ty sa čuduješ, že ťa nezobrali k paragánom, keď veríš každej sprostosti,“ povedal mu vojak Boriš a ostatní ho podporili smiechom.

Krúžok smejúcich sa vojakov rozohnal staršina Benčič, keď im povedal, že pre zlé počasie sa už nebude pracovať.

Kňazi a za nimi vojaci spoločne vykročili ku chatkám. Anton kráčal na konci a premýšľal prečo ostatní neveria v nebezpečie kňazov. Rozumel, ak by jeden alebo dvaja vojaci ľahostajne mávli rukou nad Antonovými obavami, no odmietali to všetci. Dokonca aj dôstojníci boli voči jeho obavám ľahostajní.

Prúd myšlienok mu narušil pád jedného z kňazov do blata. Ku kňazovi ihneď priskočili Boriš a Včelkovský a pomohli mu na nohy. Potom sa vrátili späť k ostatným vojakom a kráčali, akoby sa nič nedialo. Anton celý tento výjav pozorne sledoval, a preto mu neuniklo, že na mieste, kde spadol kňaz sa v blate sa niečo ligotalo.

Anton spomalil a nenápadne viedol svoje kroky k miestu, kde spadol kňaz. Pár krokov od predmetu videl, že je to jeden z krížov, o ktorých mu hovoril poručík. Chytrý sa sklonil a zablatený kríž si strčil do vrečka.

Po večeri si Anton našiel kúsok od tábora tiché miesto, kde si pod mesačným svetlom zo všetkých strán obzeral kríž. Hľadal gombík alebo iný spôsob, ktorým by to čudné zariadenie spustil, no na jeho hladkom povrchu nič nenachádzal. Nakoniec si kríž priložil k ústam a šepkal do neho ako do vysielacky: „Prepínam, počujete ma.“

Obzrel sa či za ním nikto nie je a skúšal to znova: „Prepínam, mám informácie o Československej armáde.“

„Dostali sme utajené rozkazy od ministra Čepičku,“ skúsil opäť, no bezúspešne. Do správ dokonca skúšal dokonca do správ zahrnúť slová, ktoré mu spomínal poručík Turčok: „Mám informácie o Gotwaldovi, amen,“ no nič z toho nefungovalo.

Anton si kríž nahnevane vložil do vrečka a vrátil sa späť do chatky, kde sa zvalil na vŕzgajúcu posteľ. Dlho sa mrvil v posteli a premýšľal ako by kríž mohol fungovať. Nakoniec, keď zaspal, snívalo sa mu, ako všetci okolo neho odchádzajú a nechávajú ho v chatke samotného.

Nasledujúci deň usúdil, že komunikačné zariadenie je nad jeho vedomosti. Taký poručík Turčok by to hneď rozluskol, pomyslel si. Kým sa však vráti, musí nájsť niečo iné, čo by mu dalo odpovede na jeho pochybnosti.

Plán ako to urobiť mu skrsol v hlave, keď raz večer našli pod Borišovým vankúšom fotky Catherine Hepburn v plavkách. Kým Boriš nadával zabávajúcim sa vojakom, tak Anton premýšľal. Ak u bežných vojakov nájdú pornografiu, čo také sa skrýva u kňazov?

Svoj plán dal do pohybu už nasledujúcu večeru. Vedľa sediaceho Včelkovského sa pýtal či mu večera – hrachový prívarok s chlebom a vajcami – nechutí čudne „Šak si to nemal jest, keď ci to nechucilo,“ zakrútil hlavou Včelkovský, keď mu Anton na druhý deň povedal, že ho bolí brucho a musí ísť spať k barakom.

Vykročil k latrínam, no keď bol mimo dohľadu, stočil svoje kroky ku chatke kňazov. Opatrne na nej otvoril dvere, akoby vstupoval do akejsi starovekej krypty, a začal ju posteľ po posteli prehľadávať. Nachádzal však len obnosené oblečenie, žiletky, mydlo či hrebene. Pozeral sa aj pod posteľ, no tam nachádzal len prach, ponožky a pod jednou z postelí dokonca našiel – nevedno prečo – dva rovné konáre.

Po desiatich minútach intenzívneho, no neúspešného hľadania prepadal zúfalstvu. Už-už sa ho chystal vzdať, keď pod vankúšom predposlednej postele zbadal v medzere medzi matracom a čelom postele čiernu väzbu. Anton to vytiahol a uvidel, že je to hrubá čierna knižka, na ktorej obale bol zlatý kríž.

Knižku opatrne otvoril a listoval jej krehkými listami, dúfajúc že nájde nejakú tajnú správu. Okrem miniatúrneho písma však nenachádzal nič, ani len papier s tajnou informáciou. Ako však v knižke listoval, všimol si, že každá veta sa začína číslom. Čísla najprv išli postupne, no potom sa začali rátať znova od jednotky. Nedávalo mu to zmysel. Potom si však uvedomil, že to ani nemá dávať zmysel, lebo je to šifra.

Už si predstavoval ako kňazi len hovoria čísla a imperialisti si podľa nich vytvárajú obraz o živote v socializme. Napríklad kňaz povie číslo strany a číslo šifry „štrnásť“ a washingtonský imperialista si otvorí tú istú knižku a rozšifruje si tak tajnú správu o hospodárstve či armáde. Anton, predstierajúc, že je imperialista, na náhodnej stránke kízal prstom, kým nenašiel číslo štrnásť.

Šifrovaná číslica odkazovala na vetu: „Nenastúp na chodník bezbožných a nekráčaj po ceste zlych ľudí.“

„Provokácia,“ vyprskol Anton. To je čo za imperialisticko-vatikánsku dialektiku? Toto musí oznámiť vedeniu tábora. Zatvoril knižku a už premýšľal, kde u seba knihu ukryje, kým sa nevráti poručík Turčok. Ako sa však otočil, narazil na mohutnú postavu vojaka Boriša.

„Čo tu snoriš?“ spýtal sa ho.

„Našiel som dôkaz,“ víťazoslávne mu odvetil Anton, „táto kniha je šifrovacie zariadenie.“

„Aké šifrovacie zariadenie,“ zaškľabil sa Boriš. Nedal mu ani priestor na vysvetlenie a knihu mu vytrhol a skryl pod vankúš.

„Kto ti povedal takú sprostosť? Turčok?“

Antona prekvapila Borišova odvaha nepovedať poručíkovu hodnosť: „Poručík mi nemusel nič hovoriť. Prišiel som na to sám.“

Boriš vyprskol: „Šifrovacie zariadenie,“ smial sa Boriš, „napísané pred dve tisíc rokmi. Alebo myslíš, že už vtedy vedeli o tom, čo sa bude diať v 1951-tom?“

„Tu nie sme na Červenom námestí,“ nedal mu Boriš priestor na reakciu, „tu nemusíš šaškovať, len si robiť svoju robotu.“

A mal by si už ísť, lebo ti nikto nebude veriť, že si mal sračku,“ povedal Boriš a odišiel z chatky. Anton ho nasledoval a vrátil sa na svoje stanovisko, kde vysvetlil podporučíkovi Holecovi svoju neprítomnosť. Ten mu však dal pätnásťminútovú prednášku o tom, že v stave vojny by to bol hrubý omyl.

„A zatímco vy by jste spokojeně sral, tak by nepřítel postřílel vaše soudruhy vojáky. Správny voják nesere sám, ale sere společně s ostatními vojiny. Socialismus, soudruhu, to je spoločené sraní,“ karhal ho podporučík.

V tú noc, keď ležal na posteli a premýšľal nad celým dňom, tak sa cítil osamotený. Nechýbali mu ani tak ľudia, ale to, že sa nemal o čo oprieť. Poručík Turčok sa vrátil nevedno kedy a ostatní vojaci a dôstojníci neprejavujú záujem o jeho obavy. Začal zvažovať, či sa poručík Turčok nezmýlil. Čo keď nekomunikujú s Londýnom ale len medzi sebou? A keď sa mýlil poručík, čo keď sa mýlili aj vyššie postavení dôstojníci a politici, ktorí rozhodli o tom, kto je pre režim škodlivý.

Tieto myšlienky mu nedávali spať. Inokedy si z neho ostatní vojaci robia žarty, že spal tak tvrdo, že okolo neho mohli rúbať drevo. V tú noc však len nehybne ležal na boku a zatvorenými očami sa snažil uloviť spánok. V tom počul ako o pár postelí – vyrátal si, že je to buď Boriš alebo Včelkovský – niekto vstal.

Asi tiež nevie zaspáť, pomyslel si Anton. Potom však počul ako vstáva niekto ďalší a ešte niekto. Antonovi sa rozbúšilo sa mu srdce a premýšľal čo sa deje. Je azda nejaké cvičenie?

Opatrné kroky zmizli vo dverách. Anton takisto vstal a rozhlíadal sa tme po prázdnych posteliach. Ferenczi, Boriš a Včelkovský.

Podozrivé, pomyslel si a vybral sa za trojicou. Sledoval ich ako opatrne vykračujú smerom k barakom rehoľníkov, odkiaľ sa cez okno šírilo mihavé svetlo. Antonovi búšilo srdce ako o závod. Všetky jeho doterajšie pokusy potvrdiť si pravdu o kňazoch vyšli navnivoč, no teraz ich už musí odhaliť. Opatrne sa blížil k baraku a cez o okno nazrel dovnútra.

Tam videl ako na posteliach sedia rehoľníci a vojaci. Pred nimi vpredu stál jeden z rehoľníkov a v ruke držal knižku, ktorú Anton objavil v chatke. Tiež si všimol, že za ním sú na stene do kríža zavesené tie dva konáre, ktoré našiel pod jednou z postelí.

Rehoľník pred nimi sa dotkol čela, hrude, ľavého a pravého pleca a všetci nasledovali jeho príklad. Anton tomu nemohol uveriť. Toto je tá omša, o ktorej hovoril poručík. Všetky narastajúce pochybnosti o pravdivosti poručíkových slov

sa v tom momente vytratili a úporne sledoval dianie v chatke. Musí dávať pozor a počúvať každé jedno slovo, aby uvidel to zlo, o ktorom mu hovoril poručík. Ten kňaz však hovoril o akomsi Ježišovi, čo nakŕmil päťtisíc ľudí pár chlebmi a rybami, a začal hovoriť o доброте a nakoniec si medzi sebou ľudia podávali ruky. Nič viac tam nebolo. Neveril, že toto je nepriateľ pre režim. Nemohol veriť, že táto krajina sa bojí slov o dobre, podania rúk a slov o ľudskej nedokonalosti? Každé ďalšie slovo rúcalo predstavy, ktoré v ňom vybudoval poručík Turčok. Spomenul si na všetko, čo mu hovorili v škole, o tom, čo počúval na vojne, čo mu hovoril poručík, to, čo písal Lenin, a to, čo hovoril Gottwald v rozhlase. Pri tej kakofónii hlasov a spomienok, ktoré mu budovali jeho svet bola táto udalosť ako kladivo, ktoré tento doposiaľ pevný svet s hlukom rozbilo na márne kúsky. O čom ďalšom ešte všetci títo ľudia klamali? Aká bola ozajstná pravda?

Kým Anton zbieral kúsky svojho starého sveta, tak kňazi spolu s vojakmi vrátili všetko do pôvodného stavu. Netrvalo dlho a všetko vyzeralo tak ako predtým. Ponáhľal sa späť do postele, kde sa tváril, že spí. O chvíľu prišli ostatní vojaci a netrvalo dlho a zaspali.

Na druhý deň sa Anton len tak potuloval po okolí a premýšľal nad včerajškom. Nepotešil ho ani poručík Turčok, ktorý sa v ten večer s hlasným trúbením vrátil do tábora. Svoj džíp zaparkoval v strede tábora a s načatou fľašou vodky pozdravil tábor: „Zdrastvujte, k×k×××!“

Už na druhý deň si poručík zavolał Antona a začal mu hovoriť o najnovších veciach, ktoré sa diali vo svete. Hovoril o Američanoch, o Sovietskom zväze a Anton ho len počúval a hádal, čo z toho, čo mu povedal je lož a čo je pravda. Poručíkovi i napriek trom poldeci vodky neušiel Antonov ustarostený výraz.

„Stalo sa niečo, súdruh? Vyzeráte akýsi smutný,“ spýtal sa otcovsky a inštinktívne mu nalial ďalšie poldeci.

„Súdruh poručík, len uvažujem nad vecami,“ odpovedal mu Anton.

Poručíkova tvár sa skrivila prekvapením: „Len pozor na to uvažovanie. Sú takí, ktorých uvažovanie dostalo na Pankrác.“

Cestou do chatky sa prešiel okolo chatiek kríž, ktorý celý čas držal vo vrecku nenápadne podstrčil popod dvere. Potom išiel do chatky, ľahol si na posteľ a po prvýkrát po niekoľkých týždňoch zaspal pokojným, bezstarostným spánkom.



ČESTNÉ UZNANIA v kategórii PRÓZA

JANA BELKOVÁ

Sny

EDITA ĎURČOVÁ

V mene Božom

JUDITA ĎURČOVÁ

Marcipánový denník

JOZEF KOTTRA ST.

Strom

PETRA MARUŠKANIČOVÁ

Strážca hrobu Božieho

DANIEL ŠIMÁŠEK

Dobrý sklenár

JURAJ TUHÁRSKY

Láska starého otca;

Lyžica masti. Alebo: Cesta k môjmu obráteniu

Jana Belková

SNY

Červené škvrny zaplavili postupne celú oblohu, ktorá bola v kontraste so zasneženými pahorkami hôr. Obrovská machuľa sa postupne ponárala do bieleho snehu ako, keď do vody nakvapkáte červený atrament a ten sa rozpíje do celej plochy. Z tejto neúrečnej farebnej sýtosti vytryskol nájazd rozbúreného dobytky- kráv, utekali šialene rýchlo. Nebolo by jednoduché rozpoznať ich, nebyť typicky mohutných zakrivených tiel, ktoré prináležia iba tomuto druhu zvierat. Kravy boli krvavočervené, splývali dokonale s týmto nehostinným svetom. Bežali veľmi rýchlo so zapálenými pyskami od nadmerného pohybu, dupot kopýt spôsoboval veľký lomoz...

Matilda sa zobudila, pretrela si rukou spotené čelo, nebol to prvý nepríjemný sen od toho dňa ako začalo všetko nešťastie. V diaľke počula dennodenne ozveny od striel, takých tupých ale zato ostro zabodávajúcich sa do jej duše.

Umyla sa, obliekla a išla zobudiť deti aby ich mohla opatriť ako každý deň. Mozoľnatými rukami si potom zakaždým po večernom jedle podoprela hlavu na ktorej vynikali veľké zelené oči- tie vždy pozerali na dvere nad ktorými bol zavesený malý drevený kríž. Akoby očakávala, že uvidí zasa tu vládnu známu tvár, ktorú vzápätí zastieral obraz cudzinca s nedobрым úmyslom. Nechodievala často do dediny. Iba v nedeľu sa odvážila rýchlo zísť s deťmi dole svahom aby sa mohla zúčastniť pravidelnej spovedi zo všedných hriechov v malom kostolíku. Každý deň však na dvere niekto zaklopal. Niekto, kto sa predsa len nebál prejsť cez strmý kopec popri primrzajúcom potoku aj za cenu, že príde možno o život. Potom sa jej vždy srdce zachvelo, po tele jej prebehli zimomriavky, keď sa pred ňou objavila skutočná ľudská bytosť. Aj dnes sa dvere otvorili, do izby vkročil starší muž, ktorého sprevádzali ešte dve ženy iba s prehodenými vlniakmi na pleciach. V Matildinej tvári sa zrkadlila úľava.

„Dobré ráno, prajeme gazdiná,“ pozdravili. Muž si dal dole klobúk, rozopol si hrubú kabanicu. Matilda vstala usadila hostov pri stole. Ponúkla ich bez zbytočných slov koláčmi.

„Ďakujem Matilda, ale nie preto sme prišli, potrebujeme sa porozprávať, mám zlú predtuchu. Zvieratá sú múdre ak sú nervózne viem, že zacítili niečo vo vzduchu.“

Jedna zo žien neodolala jedlu, občas striehla s nezvyčajne čiernymi očami po prísediach. Druhá žena sa sústredila na rozprávanie staršieho pána.

„Máme strach, kedykoľvek nás môžu prevapíť....., keby som vládla tak by som utiekol. Vojsko je ale mor pred ktorým sa nedá ukryť. Len uvažujem, či sa môžeme aj my brániť a ako? Veľa dedín bolo vypálených aj, keď prevažne v dôsledku „nepriateľskej“ činnosti obyvateľov...“ Starý pán sa vyjadroval opatrne, keď zbadal za stolom deti. Gazdiná si sadla na stoličku, spomenula si na zlý sen. No nechcela rozbúriť obavy prítomných ľudí preto len povedala:

„Nesmieme myslieť na najhoršie, naši muži bojujú a my len čakáme pod strechou a v teple, nie sme vystavení každý deň nebezpečenstvu aj, keď hlboko v nás drieme veľký boj- strach o druhých a o seba samých!“

Matilda vyriekla slová, ktoré je prinášali iba horkosť, pokoj akosi neprichádzal. Kým Matilda rozprávala jedna zo žien ju sledovala s prižmúrenými očami, práve dojedla koláč, pretrela si opakom ruky ústa. Nastalo ticho, ktoré sa chystala táto žena narušiť, iba čakala kedy nastane vhodná chvíľa aby sa ozvala.

„Tebe sa to dobre povie Matilda, ľudia ti pomáhajú, ale, čo mám robiť ja. „Domáci“ ma odstrkujú ako čarodejnicu. Vždy si to mala ľahšie, môj muž zomrel, no ty stále dúfaš, že sa jedného dňa vráti domov!“

„Zora, radšej čuś, táto dobrá žena ťa prichýlila pod strechu a to nejdennrát a ty myslíš iba na takéto sváry. Nehambíš sa stvora jedna, akoby ťa Pán Boh nepriniesol na túto zem,“ povedal starší muž a pľasol rukou po stole.

„Nie je vhodné obdobie aby sme sa medzi sebou hádali!“ Druhá žena cítila, že sa musí úbohej gazdiny zastať preto len riekla tichým hlasom: „Všetci sme na tom rovnako, vo vojne nemá nikto privilégia, musíme si pomáhať, iba súdržnosť nás môže posilniť!“

Žena s čiernymi očami ako uhlíky tento nátlak od väčšiny nevydržala, postavila sa. Jej postoj jednoznačne znamenal, že s prísediácimi nesúhlasí. Potom s hrdosťou odišla a v izbe nastalo ticho. Muž uchopil do ruky klobúk, dal si ho na hlavu a sprevádzajúca žena sa tiež chystala na odchod.

„Nuž, len to sme chceli... Aj nás mrzí to divadlo so Zorou.“

Zlá situácia, vyhliadka hladomoru, straty ľudského života a domova zanechávali trpké stopy. Nie každý sa dokázal s týmito myšlienkami vysporiadať. Gazdiná pochopila, že sa treba riadiť slovami pána farára, ktorý šíril osvetu v týchto časoch naplnených hriechom z choroby vojny. Odpúšťanie blížnemu svojmu ako aj nepriateľovi bolo podmienené hlbokou vierou v Božíu prozreteľnosť ale i vierou v samých seba. Zora bola len ďalšia obeť nenásytnej vojny pohlcujúcej ľudskosť a dôstojnosť.

Žena sa pozerala za odchádzajúcimi, vonku sa sypal sneh, tak ľahučko. Snehové vločky sa zachytili na skle okenice a rozpúšťali sa. Bolo ticho, priveľmi ticho, aby bolo všetko v poriadku. Stromy sa obalili do bieleho rúcha, Matilde pripomínali čipkovaný závoj, ktorý mala na svojej svadbe. Vrátila sa spomienkami do minulosti, verila, že zlé sny snáď jedného dňa odídu ako, keď zimu vystrieda jar.

Deň šiel pomaly, spolu so strachom. V myšlienkach Matildu upútal zvuk, ktorý ju zobudil zo snov. Nevedela ho chvíľu priradiť ale nakoniec si uvedomila, že patrí motorovému vozidlu. Možno priviezli potraviny, ktoré do tejto oblasti bolo potrebné voziť vzhľadom na zlé podmienky. Zvuky však zosilnievali, dostavil sa opäť taký čudný pocit. Keď počula psov, po čele sa jej preliat pot. Jedno z detí ju potiahlo zrazu za sukňu, ohlásilo sa. Matilda zobrala dieťa na ruky a išla chystať obed. Pozrela sa na križik nad dverami a prežehnala sa. Sadli si za stôl a mama začala modlitbu za jedlo, ktorého mali poskromne. Čas sa doslova vliekol, blížilo sa už k večeri, keď začula za dverami dupot nôh, prichádzajúci si musel zhodiť najprv chuchvalce snehu z čižiem. Do miestnosti vošiel starší pán, ktorý ju navštívil ráno. Bol zadýchaný, výraz jeho tváre naznačoval, že sa niečo v dedine odohralo. Sadol si na stoličku, pozrel sa na deti, gazdiná pochopila mimiku hosta. Deti objala a zaviedla ich do izby. Boli vyčerpané, vedela, že čoskoro im únava privrie viečka.

Žena si sadla k hostovi a čakala, čo muž oznámi.

„Moja predtucha sa splnila, Nemci prišli, pobrali jedlo, oddýchli si v teple. Myslel som, že aj zostanú cez noc. No, chvalabohu, mali akosi naponáhlo!”

Gazdiná si vydýchla, po vyrieknutí posledného starcovho slova.

„Koľko bude ešte takýchto návštev. Nepočula som streľbu, iba vozidlá, dúfala som, že sa nič nestane.”

„Veru sa nič nestalo, až je to podozrivé!”

„Sú preč, nemá zmysel obávať sa. Načo by ubližovali ľuďom, ktorí im môžu poslúžiť?”

„Gazdiná, máš dobré srdce, ale je vojna, sú to nepriatelia. Či im pomôžeš alebo nepomôžeš!”

„Hlavne, že odišli. Už sa stmieva a napokon už sú za horami dolami...” Gazdiná sa pozrela vonku cez malé okienko, ktorým ešte prenikali posledné lúče zapadajúceho slnka, zafarbeného do červena. Presne ako v tom jej sne.

„Hm, gazdiná, ešte pred odchodom zabili kravu a priviazali ju o drevené brvná. Nikto sa jej však ani nedotkol, visí tam ako na pranieri.”

„No to sa mi vôbec nepáči!”

„Ani ľuďom sa to nepozdáva, je to posledná výstraha?”

Matilda po starcovom odchode nemohla zaspáť, vedela, že nebezpečenstvo síce odišlo, ale aj napriek tomu ju trápili zlé sny.

Skoro ráno už jej na dvere doslova trieskali päťami. Cez noc si pravidelne zatvárala dvere na chabú závoru. Srdce mala už len na krajíčku, mala pocit, že sa rozbehne aj s deťmi do pivnice, tak jej kázal pud sebazáchovy. Myslela, že sa vrátili.... Závera však povolila, do izby vbehli asi piati ľudia zo susedstva a sadli si za stôl, ten najodvážnejší povedal, keď uvidel vyľakanú Matildinu tvár :

„Nechceli sme vás hneď z rána prepadnúť, ale stala sa udalosť, ktorá všetkých šokovala...”

„Tak teda hovorte, nech ide o čokoľvek.”

„Asi vás už upozornili, že Nemci zabili a zavesili v dedine kravu! Všetci sa jej vyhýbali, báli sa veru aj dva kroky k nej priblížiť. Ľuďom sa to videlo nečisté. Bol to len výsledok diela netvorov! Kto je schopný takýmto spôsobom o život pripraviť úbohého zviera?”

Chlapík sa musel nadýchnuť aby mohol pokračovať, Matilda cítila, že čochvíľa s rozprávaním príde nepríjemná pointa.

„Nie sú všetci rovnakí. Bieda, hlad nebránia ľuďom odtrhnúť si aj z diablovho rebra. Naša Zora sa nedala odradiť krvilačnosťou a nenásytnosťou a falošnosťou vojny, večer si z toho zvieraťa odrezala kus mäsa. Uvarila ho, chválabohu a na šťastie jej deti z mäsa neochutnali. Dnes ráno sme robili obhliadku. Zora ležala v posteli a plačúce deti pri nej, hrozný pohľad. Nech jej Pán Boh odpustí.” Chlapík sa prežehnal aj ostatné ženy.

Matilda si uvedomila, že v tejto ťažkej dobe, nemôže človek čakať nič dobré, za každým činom sa skrývala podlosť, tentoraz v podobe otráveného zvieraťa.

V dedine nastal pokoj, snehové vločky padali už čoraz poskromnejšie. Gazdiná sa po dlhom čase odhodlala vyjsť z chalupy, pretrvávala v nej viera, že po každom utrpení musia prísť už len lepšie časy. Jej myšlienky sa v pozadí miešali s trpkým zvukom umieračika prinášajúc však nový nádych nádeje a viery víťazstva dobra nad zlom.

Edita Ďurčová

V MENE BOŽOM

(K TEMATIKE SV. GORAZDA)

V kúte malej izbičky stálo lôžko. Vládlo tu prítmие a šero, lebo čas vonku pokročil. Konáre stromov vrhali cez oblok dnu dlhočizné tieň...Uprostred svetlice – priamo na drevenom stole – stála mohutná vosková svieca, ktorú návštevníci zapálili len pre chvíľkou. Osvetľovala tváre všetkých prítomných. V komnate stálo zo dvanásť mužov. Mlčali. Uprene hľadeli na posteľ, na ktorej ležal starec. Oči sa mu leskli od horúčky, jeho telom lomcovala slabá zimnica, no napriek tomu sa chystal predniesť svoju reč.

Písal sa 6. apríl 885. Bol to pamätný dátum, ktorý sa vryl do dejín...So svojimi žiakmi sa tu práve lúčil Metod. Veľká Morava si okrem jeho brata Konštantína nepamätala na takého veľkého, múdrego a skvelého učenca! – A koľko toho pre vieru a vzdelanie tamojšieho ľudu urobil! – To hádam ani zdôrazňovať netreba. Stačí sa rozpomenúť na vznik hlaholiky a na to, ako sa úsilie solúnskych vierozvestcov zavŕšilo v používaní staroslovienčiny v podobe liturgického jazyka...

„Koho určíš za svojho nástupcu, majstre?“ zaznela zrazu priama otázka z úst jedného zo starcových žiakov. Jej ozvena sa niesla priestorom ako nevypovedané tajomstvo... Všetci, čo stáli naokolo, sa zháčili. Naozaj, kto spomedzi nich je hodný pokračovať v diele ich učiteľa? – Všetci. Ale kto sa smie stať oným šťastlivcom, ktorý hrdo poniesie fakľu posolstva bratov zo Solúna v úlohe Metodovho nástupcu v biskupskom úrade? – Bude to Naum, Angelár, Kliment, Sáva či niekto iný.? – Medzi návštevníkmi chorého to ticho zašumelo. Ich učiteľ už svoju reč predniesol. Teraz prišiel rad na to, aby prstom ukázal na toho, koho si sám vyvolí.

Nikto nepozrel Gorazdovým smerom. Hoci hneď všetkým v hlave skrsla myšlienka naňho, nikto sa neodvážil nahlas vysloviť jeho meno, akoby sa všetci báli, že ak to urobia, navždy sa zmarí nádej, že si Metod vyberie práve ich...

Nebolo nijakým tajomstvom, ako veľmi si vierozvestovia Gorazda cenili. Už dlhý čas stál verne po ich boku. Pomáhal im, ako len najlepšie vedel. Ba prekonal s nimi aj cestu do Ríma...Tu sa dočkal vysvätenia. O jeho viere, sile ducha a intelektuálnych schopnostiach svedčilo všetko, čo doteraz pre cirkev na Veľkej Morave urobil, či, lepšie povedané, na čom sa v tejto zemi podieľal.

A napriek tomu všetkému tu teraz Gorazd pokorne stál vzadu, držiak sa za svojimi druhmi. On sám by svoje meno nikdy nebol zvolal. Ani nedúfal, že voľba padne naňho. No odrazu počul, ako Metod hovorí: „Tento je vašej zeme slobodný muž, učený v knihách, pravoverný...On bude mojím nástupcom!“ Obzrel sa, koho to má majster na mysli. Zbadal, že sa všetky oči upierajú naňho, lebo prst muža ležiaceho na lôžku ukazoval naňho. V izbe to zašumelo ešte viac ako predtým.

„Vedel som, že si vyberie jeho...“ šepkal jeden mládenec druhému, „ale myslel som, že hádam Naum...No, ale Gorazd je ten pravý.“

Len čo sa šepot utíšil, všetci sa pobrali von zo svetlice. Chorý musel odpočívať. Cestou z dverí Gorazda potľapkávali po pleci a uznanlivo mu kývali hlavou. Keď s Metodom ostal sám, prikrčil k lôžku, pokľakol na jedno koleno, vzal mu vetčú

ruku do svojich mocných dlaní a prihovril sa mu: „Otče, nie som hodný takejto pocty...Prečo si si zvolil práve mňa, najnehodnejšieho z nehodných?“

Vierozvest sa len slabo pousmial. „Práve skromnosť a pokora sú vlastnosťami, ktoré ťa na túto úlohu priam predurčujú, syn môj. Verím, že som sa rozhodol správne. Veľká Morava je v dobrých rukách. V MENE BOŽOM.“ Po týchto slovách mu jeho najoddanejší nasledovník vrelo pobožkal ruky, vstal a vybral sa von z komnaty.

Cestou premýšľal. Áno, ak si ho raz Metod vyvolil, či môže odmietnuť? – Či smie čo aj len pomyslieť na to, že sa vzdá takého veľkého záväzku a sklame dôveru toho, kto ho tak veľmi miluje..?! – Nie, nikdy! – Stane sa Metodovým nástupcom, nech sa deje čokoľvek. Dokonca aj keby mu závisť, hnev alebo nespravodlivosť mali skrížiť cestu, nevzdá sa a bude bojovať ďalej, ako to robil doteraz. Na svojich pleciach ponesie bremeno, ktoré sa vďaka viere stane Lahučkým ako pierko...Aj naďalej sa bude zo všetkých síl usilovať šíriť kresťanstvo a vzdelanosť na Veľkej Morave. Nech sa tak deje v mene Božom!



Judita Ďurčová

MARCIPÁNOVÝ DENNÍK

(ÚRYVOK)

Pomedzi saténové žalúzie mi do očí žiarili nezbedné lúče slnka. S ľahkosťou páperia tancovali slnečný valčík uprostred môjho širokánskeho čela, v kútikoch mlčanlivých úst, ba aj na špičke orlieho nosa. Ich svetelná gymnastika ma však nijako nerušila v podvečernom rozjímaní. Práve som sedel za písacím stolom vo farskej pracovni a ledabolo listoval v denníku, ktorý som si viedol už dlhé roky. Dostal som ho ako darček k trinástym narodeninám od svojho otca. Svoje prvé zápisky som mu však zveril až na prahu dospelosti... V tom čase išlo o nesúrodé výlevy osemnásťročného dorastenca z Terchovej, ktorý nevedel, ako naloží so svojou budúcnosťou. Podľa vzoru prastarého otca z matkinej strany ho lákalo stáť v celoživotnej službe Bohu aj ľuďom. Po krátkom váhaní sa teda rozhodol pre kňazskú dráhu a so súhlasom hrdých rodičov šiel študovať katolícku teológiu. Za svojím snom sa terigal až do metropolitnej Bratislavy... Na tamjšej bohosloveckej fakulte hravo absolvoval vytúžený odbor. V poslednom ročníku sa však vzdelával v Kňazskom seminári sv. Gorazda so sídlom v Nitre. Toto malebné mesto pod Zoborom mu učarovalo natoľko, že prosil Boha, aby v ňom po štúdiách smel pôsobiť ako kňaz. A čuduj sa svete, Boh jeho modlitbu vypočul... Po promóciách a zložení kňazského sľubu najprv dva roky pôsobil ako kaplán v komárňanskej a senickej farnosti. Potom ho však preložili nazad do Nitry, kde zaujal kňazské miesto po svojom predchodcovi Igorovi Timayovi, ktorý mal slúžiť vo Zvolene. Vtedy si už pravidelne viedol svoj otcovský denník. Videl v ňom nielen dôverného priateľa, ale aj búťlavú vrbu, ktorá jeho tajomstvá nevyzradí ani len jarnému potoku žblnkajúcemu pri jej brehoch... Preto doň vpisoval svoj životný príbeh, postrehy z blízkeho okolia aj dôkladne utajené myšlienky, ktoré mu vírili v hlave a ktoré starostlivo ukrýval pred svetom. Kockovaný denník previazaný šnúrkou sa pýšil atramentovou farbou pripomínajúcou podvečerné nebo. On mu však dal prívlastok „marcipánový“... Už celých deväť rokov, ktoré uplynuli od jeho osemnástych narodenín, pri jeho písaní totiž denne praktizoval rovnaký rituál. Na porcelánovom tanieriku stojacom vedľa roztvoreného denníka mával hrst marcipánových bonbónov. Tie počas písania chrumkal ako hladný lev a ich mandľová chuť sa mu na jazyku rozplývala tak nežne ako ebenová dúha na líkérovej oblohe... Vtedy zabúdal na celý svet. Aj teraz sa cítil nesmierne šťastný, keď mohol pátrať po stopách nedávnej minulosti zvečnenej vo svojom denníku... Jeho konzultačné hodiny na fare sa práve skončili, a tak mal dostatok času na túto obľúbenú činnosť. Z papierového vrečka skrytého v zásuvke stola vybral zopár bonbónov a uložil ich na tanierik. Počas ich pôžitkárskeho omáľania v ústach prevracal jednotlivé stránky denníka, až kým nenadabil na dva roky starý zápisok:

25. september 2015, Nitra - Kalvária

Môj tajný sen sa konečne splnil! Z kaplánskeho miesta v Senici, ktorému

predchádzalo ročné pôsobenie v Komárne, ma koncom augusta preložili do vytúženého mesta. Už celý mesiac som späť vo svojej milovanej Nitre... Cítim sa tu ako ryba vo vode. Keď kráčam po vyšliapanom kamenistom chodníku vedúcom k mojej domovskej kalvárii, mám pocit, akoby som sa tu narodil a patrilo sem rovnako ako osamelé topole lemujuce jej vrchy. A Farnosť Nanebovzatia Panny Márie, ktorá sa stala mojím druhým domovom, ma vždy víta s roztvorenou náručou... Myslím, že tu na zemi už ani nemôžem byť šťastnejší! Moja radosť je o to väčšia, že za mnou na návštevu už párkrát pricestovali aj moji rodičia. V tejto lokalite sa im veľmi páči a ako sa mi otec zdôveril, cítia sa tu veľmi príjemne. Nadchýna ich nielen mestské centrum s jeho námestím a malebnými zákutiami, ale aj trasa vedúca smerom k Nitrianskej kalvárii, ktorá je mojím pôsobiskom. Vždy keď sem zavítajú, nevedia sa vynadívať na dvanásť kaplniek a zastavení Krížovej cesty učupených popri chodníku vedúcom od Kostola Nanebovzatia Panny Márie. Ak je to čo len trochu možné, mama sa po vyšliapaní tejto púte beží pomodliť do Kaplnky Božieho hrobu, ktorá je v poradí štrnástym zastavením krížovej cesty. Jej horlivá zaujatosť ma zakaždým dojme až natoľko, že ju vezmem pod pazuchu a náhlím sa dovnútra spolu s ňou... Často sa stáva, že ju sprevádzam aj na miesta ponúkajúce panoramatický výhľad na majestátny zhluk Zoborských vrchov, Dražovský kostolík a Žibricu. Čuduj sa svete, je z nich vidieť dokonca aj také vzdialené objekty ako napríklad Štiavnické vrchy alebo Trábeč... Počas týchto okamihov mi vždy príde na rozum, ako sa mama kedysi strachovala o môj súkromný život. Moje rozhodnutie ísť za kňaza ju síce potešilo, ale viac než rehoľníka vo mne videla mladého muža, do ktorého príroda vložila aj telesné túžby... Pred siedmimi rokmi, keď som mieril na Univerzitu Komenského, mi dokonca nadštrkla, že raz to budem ľutovať. Celibát vraj nie je stvorený pre človeka a jedného dňa sa určite zamilujem do ženy, ktorá vo mne okrem lásky prebudí aj sexuálny pud... Vtedy som ju celkom nerozvážne vysmial. Ja a ženy...?! Pche! Nikdy som nebol ako moji rovesníci, ktorí už od ranej puberty behali za dievčatami a zvedavo im nazívali pod sukne... Kdeže! Väčšmi ako ženské vnady ma zaujímalo štúdium dejín, zemepisu a najmä otázky posmrtného života... Vôbec som nepredpokladal, že by som raz na nejakú ženu mohol hľadiť ako na objekt svojich túžob či nebodaj milenkú majúcu potenciál stať sa mojou zákonnou manželkou. Vždy som si myslel, že ženy sú iba hanebným nástrojom Pokušiteľa, ktorý mužskú dušu obchádza ako revúci lev, aby do nej úlisne vnikol a celkom ju spustošil... Začínam však pochybovať, či je to naozaj tak. Do môjho farského života totiž prenikol mäkký lúč svetla v podobe anjela...

Pri týchto slovách som sa náhle strhol a telom mi prebehla sladká vlna vzrušenia. Zachvela sa vo mne každá žilka... Nechcel som čítať ďalej, ale môj mimovoľný inštinkt ma k tomu nevdojak pobádal. Demonstratívne som preskočil niekoľko strán a očami som zakotvil na nasledujúcich riadkoch:

6. október 2015, Nitra – Staré Mesto

Život je priam diabolsky nevyspytateľný a krásny! Služobné povinnosti ma dnes opäť zaviedli do nitrianskej Fakultnej nemocnice, ktorá sídli na známej Špitálskej

ulici v Starom meste. Túto budovu však nemám ďaleko od svojej farnosti, keďže je miestnou súčasťou Kalvárie... Je to univerzitná nemocnica určená pre poslucháčov Fakulty sociálnych vied a zdravotníctva na Univerzite Konštantína Filozofa. Pravidelne sem chodievam spovedať chorých študentov navštevujúcich Katedru ošetrovateľstva a robím to s nesmiernou radosťou. Dokonca aj teba, môj drahý marcipánový denník, si práve píšem na kolenách, pokým kľačím pred oltárom v Kaplnke sv. Alžbety Uhorskej. Tá je situovaná priamo v nemocničnom areáli Som tu celkom sám a spoločnosť mi robí iba zopár motýľov poletujúcich týmto sakrálnym priestorom... Moji poslední spovedníci odišli pred niekoľkými minútami. Medzi nimi bola aj Anežka... Dobrotivý Bože! Táto čiernovlasá študentka so smaragdovými očami ma vždy privádza na pokraj sladkého šílenstva... Spoznal som ju tesne po svojom návrate do Nitry. Síce nebýva priamo vo farnosti Nanebovzatia Panny Márie, ale pravidelne tam navštevuje moje večerné omše. Možno aj preto, že jej mladší brat Eugen je mojím oddaným miništrantom... Ktovie. Tak či onak, na jej tvári sa zakaždým odzrkadľuje skutočný záujem o Božie veci a nefalšovaná viera. Práve to ma k nej priťahuje s takou neodolateľnou silou ako magnet... A nielen to. Cítim, že nás spája akési duševné príbuzenstvo, ktoré pramení zo spoločných záujmov, hodnôt a mladého veku... Mal som totiž nejednu príležitosť, aby som s ňou v spovednici, po skončení omše či počas jej sezónnej výpomoci v Misijnom dome Matky Božej prehodil zopár slov. Vďaka tomu som rýchlo pochopil, že Anežkin vnútorný svet je neoddeliteľnou súčasťou mojej duše... Vôbec netuším, či zmýšľa rovnako ako ja. Priznávam, že som zbabelec a chýba mi odvaha položiť jej túto priamu otázku. Šípim však v kostiach, že život mi rozuzlenie tohto rébusu skôr či neskôr položí k nohám aj bez zbytočného mrhania slovami... Zatiaľ sa teším aspoň z toho, že smiem byť súčasťou Anežkiných súkromných tajomstiev, a to ako jej dôverný spovedník. Keď som sa od Eugena dozvedel, že ochorela a obvodný lekár ju poslal ležať na krčné oddelenie Fakultnej nemocnice, neváhal som ani okamih. Vo farnosti som zariadil všetko potrebné a na svojom aute som dofrčal rovno pred nemocničnú bránu... Veriaci študenti ma už dobre poznajú a akonáhle zistili, že som ich prišiel spovedať, húpne sa prihrnuli za mnou do kaplnky. Ako som predvídal, nechýbala medzi nimi ani Anežka... Na rad prišla ako posledná a medzi rečou prehodila aj to, že jej náhle opuchli krčné mandle. Primár vraj uvažuje o ich operatívnom odstránení, o čom však ona nechce ani len počuť... Utešil som ju, že Boh iste nedovolí, aby došlo k tomuto radikálnemu riešeniu. Nato sme sa spoločne modlili nielen Zdravas, ale aj voľnú modlitbu, v ktorej sme Pána prosili, aby od dievčiny odvrátil hrozbu lekárskeho zákroku. Tá nad ňou už niekoľko dní visela ako Damoklov meč a ona po nociach nemohla spať... Nato som prikročil k spovednému aktu, počas ktorého Anežka predou mnou obnažila tmavé zákutia svojej duše. Keďže ma spovedné tajomstvo zaväzuje k mlčanlivosti, ich hriechne poklesky nevyzradím ani tebe, môj milý denník. Nemôžem predsa sklamať dôveru, ktorú mi do rúk vložila taká vznešená a čistá osôbka! A rovnako dobre nemôžem zabudnúť na láskavý úsmev, ktorý mi venovala, keď ako posledná opúšťala murovanú svätyňu...

Po prečítaní týchto riadkov som v tele opäť pocítil búrlivé záškľby radosti. Bože môj! Spomienky na tieto chvíle mi pred očami defilovali v plnej kráse... Akoby som

ich panenskú chuť cítil priamo na jazyku. Vyvolávala vo mne nepolapiteľné nutkanie čítať ďalej, až kým som sa nepristavil pri nasledovných pasážach:

2. november 2015, Nitra - Kalvária

Deň sa míňa za dňom a moja služba vo farnosti plynie s pokojom rieky, ktorá si tíško žblnkoce v posvätnom oceáne života... Včera popoludní a dnes ráno som v našom Kostole Nanebovzatia Panny Márie celebraval dušičkové omše za mŕtvych. Ach, tak veľmi si želim, aby ich zosnulé duše na druhom brehu našli svoj vytúžený pokoj v Božom náručí! Chcel by som tiež, aby sa moja myseľ nemusela zapodievať Anežkinou éterickou krásou, ale je to rovnako nemožné ako prebrúsiť Indický oceán... Opäť totiž sedáva na bohoslužbách, kde mi jej brat spoločne s dvojicou ďalších chlapcov horlivo miništruje. Vďaka Bohu, naše spoločné modlitby boli vyslyšané a zo zápalu hrdla sa vystrábila bez toho, aby jej museli vziať krčné mandle... Môže teda pokračovať v ošetrovateľskom štúdiu, na ktoré jej príroda nadelila znamenité predpoklady. Je v druhom ročníku a navyše nedávno oslávila dvadsiate narodeniny. Všetko nasvedčuje tomu, že má pred sebou žiarivú budúcnosť. Ak Boh dá, bude z nej nielen skvelá ošetrovateľka, ale jedného dňa možno aj manželka a matka roztomilých detí... Pane na nebi! Tieto slová píšem aj napriek tomu, že mi pri myšlienke ich naplnenie zakaždým krváca srdce... Veď ako kňaz nemám najmenšiu nádej stať sa jej zákonným mužom. Alebo áno...? Bez mučenia sa priznávam, že ja, ctihodný kňaz Gabriel Guzminský, na túto lákavú možnosť občas tajne myslievam... Vtedy sa v duchu vraciam k prorockým slovám svojej matky a uvedomujem si, že mala pravdu.

18. marec 2016, Nitra - Kalvária

Tak, a je to tu! Na dvere nového kalendárneho roka už nedočkavo klope dúhová jar. Zima sa vytráca z miest a polí tak nečujne ako snehová starena, ktorú zlomyseľné vetry odvíali do teplých krajín... K životu sa prebúdzajú nielen príroda, ale aj cirkevné dianie v našej farnosti. Veriaci sa konečne budú môcť tešiť na viaceré podujatia, ktoré v najbližších mesiacoch plánujem zrealizovať. V máji sa z mojej iniciatívy bude konať hromadná púť k sv. Andrejovi-Svoradovi smerujúca na Zoborský kláštor. Tento pustovník je v očiach katolíckej cirkvi jej významným dejateľom. Okrem toho je aj právoplatným patrónom našej Nitry... Preto si obyvatelia Nitrianskeho biskupstva a všetkých farností tohto mesta jeho sviatok každoročne uctievať práve touto putovnou tradíciou. Je nepísaným pravidlom, že sa zvykne konať v polovici júla, čiže v období, kedy je leto v plnom prúde. Tento rok som sa však rozhodol urobiť výnimku. Viem, že na túto púť každý rok chodieval aj Anežka s rodinou. Zmienila sa mi o tom medzi rečou, keď pred mesiacom po skončení omše čakala na svojho brata. Pokým si Eugen v sakristii vyzliekal svoj miništrantský ornát, ja som k nej podišiel a nadviazal s ňou krátky rozhovor. Z neho vysvitlo, že svoradská púť je jej srdcovou záležitosťou a už sa nevie dočkať, kedy sa na nej opäť zúčastní... Tak som jej chcel urobiť menšiu láskavosť. Zároveň som túžil pomôcť aj sebe, lebo som vedel, že celé popoludnie budem môcť stráviť v jej blízkosti. A čím skôr sa tak stane, tým lepšie to bude pre moju utýranú dušu... Biskupské predstavenstvo sa síce spočiatku zdráhalo

odobriť tento krok, no nakoniec súhlasilo. Privolilo, aby som sa ujal iniciatívy a túto akciu zorganizoval v dvojmesačnom predstihu. V júli sa beztak bude konať nemenej významné podujatie, na ktorom sa každoročne podieľa aj duchovenstvo a farníci z nášho okolia. Ide o Festival kresťanského divadla Gorazdov Močenok, na ktorý sa už horlivo tešia veriace duše z celého Slovenska... Pevne verím, že sa s Anežkou stretne aj tam. Ani na jedno zo zmienených podujatí si nezabudnem vziať za hrst bonbónov a svoj denník, aby som do neho navždy zvečnil spomienky na tie sladké okamihy...

13. máj 2016, Nitra - Zobor

Konečne nadišiel môj vytúžený deň D! Pútnická slávnosť sa zahájila o piatej hodine popoludní, no rozprúdila sa trochu neskôr. Prvým bodom programu bolo verejné odhalenie a požehnanie sochy sv. Svorada stojacej v okrasnom parčíku na Predmostí. Pod holým nebom sa potom zhromaždili veriace davы zo všetkých nitrianskych farností, aby spoločne zamierili k posvätným zrúcaninám Zoborského kláštora. Obširna procesia sa z parkoviska neďaleko Zimného štadióna uberala pešo pozdĺž rieky Nitry a po Kláštornej ulici následne putovala k zakonzervovaným ruinám kláštora... Rozumie sa, že som reprezentatívne kráčal na jej čele, ako sa na horlivého iniciátora tohto oslavného podujatia patrí. Po mojej pravici sa dôstojne knísal náš nitriansky biskup a z ľavej strany mi do tváre funel pior Benediktínskeho opátstva v maďarskom Tihaniy. Zariadil som, aby tesne za nami kráčala Anežka so svojimi rodičmi a bratom. Vďaka tomu som s ňou počas procesie mohol aspoň ledabolo prehodiť niekoľko slov. Aj zopár zdanlivo bezvýznamných fráz o jej štúdiu a počasí totiž moje srdce naplňali nevýslovným šťastím... Keď sme sa ocitli v areáli Špecializovanej nemocnice sv. Svorada, kde sa kláštor nachádza, najskôr sme si hromadne oddýchlí. O siedmej hodine prišla na rad svätá omša, ktorú v jeho priestoroch celebroval nitriansky biskup za asistencie maďarského piora. Počas nej som sedel vpredu, ako sa vzhľadom k môjmu duchovnému postaveniu patrí. Po očku som však nenápadne poškúľoval po rodine Hodanovských stojacej obďaleč východu... Po tomto obraze nasledoval žviáľnejší bod programu v podobe prehliadky kláštorného areálu za prítomnosti sprievodcu. Po nej sme si vychutnali jazzový koncert nitrianskeho orchestra známeho ako Swingless jazz ensemble, ktorý bol príjemným spestrením večera... Jeho zlatým klincom bola záverečná ochutnávka zoborských vín z Biskupských vinogradov. Prítomné osadenstvo však nepohrdlo ani perlivým pivom Svorad zo Zoborskej studne, ktoré tu priam tieklo potokom... Vo víre osláv mojej pozornosti neuniklo, že Anežka je akási smutná. Neprišlo mi zvláštne, že sa nepodieľa na ochutnávaní alkoholu, lebo som vedel, že po matke je zarytou abstinentkou. Čudoval som sa však tomu, že dnes nie je taká milá a prívetivá ako inokedy... Po skončení programu som ju teda vzal bokom s túžbou dozvedieť sa, či sa jej nestalo niečo zlé. So smiechom ma však odbila, že som priveľmi úzkostlivý a vraj za každým rohom hneď maľujem čerta na stenu... Predniesla to však s toľkou úctou, že som sa na ňu nemohol hnevať. A na vysvetlenie dodala, že je v poslednom čase len trocha unavená. Z oválnej tváre jej pritom žiaril zvláštny jas. Uprene sa na mňa dívala orientálnymi očami, cez ktoré mi do duše prúdila nadzemská sila... Prv ako

sa celé zhromaždenie pobralo domov, sadol som si na okraj cesty a z príručnej tašky som vytiahol vrecko bonbónov aj svoj denník. No ešte aj počas robenia tohto zápisku sa okolo mňa vznáša tieň Anežkinej prítomnosti. V duchu som pred sebou videl jej usmievavý obraz... Práve ten ma núti premýšľať nad tým, či ku mne aj ona cíti aspoň zlomok lásky, akú ja prechovávam k nej od chvíle, kedy som ju prvý raz uvidel.

8. júl 2016, Nitra - Kalvária

Zdá sa, že nad nitrianskym obzorom sa tento rok bude skvieť nádherné leto. Zákutia rušných ulíc naplňa vôňa oleandrových kvetov a pokosené lúky za múrmi mesta si pokojne spia na krídlach svätotrojanských anjelov... Slovom, je to hotový raj na zemi! Vidím ho dnes ráno na vlastné oči z obloka... Nazízam z neho počas príprav na osemnásť kilometrov dlhú cestu. O chvíľu sa totiž zberám na Gorazdov festival do Močenka, kde opäť uvidím aj svoju milovanú farničku... Ach, už sa neviem dočkať, kedy sa znovu zadívam do jej mihalnicových očí hlbokých ako farská studňa! Ich premenlivá farba priam vynikajúco korešponduje s odtieňmi letnej dúhy... Hoci mám v obľube hmlistú jeseň, v lete okolo seba rád uvítam nádych južanského podnebia. Jeho opojná vôňa mi pripomína šantenie pstruhov v potoku, posedenie pri pohári zmrzliny a... Anežkin cédrový parfém.

14. júl 2016, Šaľa - Močenok

Sláva Bohu! Slávnosť kresťanského divadla sa nielenže uskutočnila, ale už sa aj pomaly chýli ku koncu. Ide v poradí o dvadsiaty štvrtý ročník tohto kultúrneho podujatia, z čoho mám veľkú radosť. V Močenku, malebnej obci ležiacej na polceste medzi Nitrou a Šaľou, trávim už piaty deň. O dva dni bude po všetkom a ja sa vrátim nazad do svojej farnosti, no kým sa tak stane, ešte ti, milý marcipánový denník, v krátkosti rozpoviem, ako sa mi tu darí a aké duchovné zážitky si odtiaľto odnášam... A hneď na začiatku musím zdôrazniť, že sa tu cítim sa výborne! Keďže ide o duchovnú akciu celonárodných rozmerov, na každom kroku tu narážam na známe aj neznáme tváre z rozličných kútov Slovenska. Mňa však zaujíma iba jedna... Mal som to šťastie, že som ju počas slávnosti mohol deň čo deň vídať vo svojej blízkosti a ak Boh dá, budem jej smelo hľadiť do očí ešte rovné dva dni! Cítim, že je veľmi vzrušená z dojmov a udalostí, ktoré jej dušu obliehajú tak mlčanlivo ako pobrežný albatros... Nemám jej však čo vyčítať. Ja sám som zástancom tej mienky, že k mladosti patrí aj kvapka nevinného vzrušenia... Keďže je medzi nami len päťročný vekový rozdiel, obaja patríme do skupiny blíznicov, ktorým v žilách ešte stále koluje svetská krv. Preto sa nemožno čudovať, že podvedome vyhľadávame svojské dobrodružstvá, hoci aj oplývajú duchovným rázom... A Festival kresťanského divadla Gorazdov Močenok ním nepochybne je. V príjemnom prostredí rozľahlej obce tu možno na malom priestore stretnúť pestré davy ľudí, počnúc významnými funkcionármi a končiac radovými farníkmi... Na návštevníkov tu však okrem toho číha aj bohatý kultúrny program sprevádzaný prednáškami, pobožnosťami či tvorivými dielňami. Niet sa však čo čudovať... Veď festival sa nesie v spomienkovom duchu na sv. Gorazda,

veľkomoravského biskupa a literáta v jednej osobe. A v Močenku sa koná preto, lebo tento horlivý svätec zrejme pochádzal práve z tejto lokality. Býval v usadlosti zvanej Gorazdov, čo znamená, že jeho korene spadajú do priľahlého okolia Nitry... Jeho plodný život ohraničený deviatym až desiatym storočím je v očiach nefalšovaného katolíka mementom martýrskej vytrvalosti. Naša cirkev si ho teda každý rok uctieva s náležitou kresťanskou pompou... Deje sa tak prostredníctvom zmieneného festivalu, a to zvyčajne koncom júla. Liturgická spomienka na jeho osobu i na jeho spoločníkov Cyrila a Metoda, Klimenta, Nauma či Angelára sa v našich zemepisných končinách slávi dvadsiateho siedmeho júla. Tento rok sa však festival konal v miernom predstihu, keďže jeho organizátori budú mať v tom čase neodkladné povinnosti... Priznám sa, že mi to vôbec neprekáča. Práve naopak – začiatok júla mi na konanie takéhoto podujatia vcelku vyhovuje. Leto je síce už v plnom prúde, no ešte ani zďaleka neláme svoje najväčšie teplotné rekordy. Účastníci sa teda nemusia pražiť pod rozpáleným letným nebom. Vďaka tomu si slávnosť môžu vychutnať bez obáv o vlastné zdravie, čo je pre nich istotne cennou devízou... Pre mňa je však počasie až druhoradé. V mojej duši má hneď po Bohu čestné miesto študentka z nitrianskych Drahoviec, ktorá mi nevedomky zlomila srdce... Keď som v jej blízkosti, aj Saharská púšť mi pripadá ako zaslúbená zem! A ľudia navôkol sú pre mňa anjeli bez krídel prežiareními jej dobrotou a krásou... Možno som blázon, ale neviem si pomôcť. Aj počas Gorazdovho festivalu som celých päť dní inštinktívne vyhľadával jej spoločnosť... Zdalo sa mi však, že jej to vôbec nie je proti srsti. Na úvodnej svätej omši, ktorá sa konala v Kostole sv. Klimenta, vedľa mňa sedela s blaženým úsmevom na perách. A keď sme spolu na druhý deň počúvali rajske oratóriá ženského speváckeho zboru Cantica, od vzrušenia takmer nedýchala... Na tretí deň sa uskutočnila pešia púť do našej Nitry na znak posolstva o slávnostnom otvorení festivalu, no my dvaja sme sa na nej nezúčastnili. Kým sa zvyšok zhromaždenia po prašnej premávke terigal do cieľa, my sme si dopriali nerušený oddych. Najprv sme sa prešli po dedine a hneď nato sme si sadli pod bleskom rozčesnutú jabloň, ktorá stála v opustenej záhrade na konci dediny. Vyzuli sme si topánky a chrbtami sme sa opreli o jej hrubočizný kmeň. Potom sme besedovali o rozličných veciach, až kým nás nepremohli poludňajšie driemoty... Milý denník, tieto chvíle zostanú tým najkrajším, čo ma v živote postretlo! Štvrtý deň slávnosti sa niesol v komornom duchu vernisáží, tvorivých dielní a prednášok rozdelených na základe pohlavia do dvoch skupín. Na Duchovnej obnove pre mužov sa teda zúčastnili výlučne muži, kým Duchovná obnova pre ženy bola prístupná zainteresovaným ženám... Ani dnes nás však neminul pestrý program. Predpoludním sme absolvovali unikátnu výstavu fotografií s názvom Tajomstvá Božieho vesmíru a popoludní zasa premiéru divadelnej hry pojednávajúcej o živote sv. Gorazda. Zajtra nás ešte čaká prednáška súvisiaca s klerikálnym režimom v stredovekých kláštoroch a v posledný deň sa s divadelnými slávnosťami rozlúčime s majestátnou pompou. Za hromadnej účasti významných prelátov sa totiž bude celebrowať pontifikálna sv. omša, ktorá bude záverečným bodom programu a na ktorej vystúpi spevácky zbor Chorus Salvatoris... Ach, už sa toho neviem dočkať! Nielenže si vychutnám slovo Božie, ale opäť uvidím aj Anežku. Jej zasnené oči ma po nociach mätajú ako nežný príznak, ktorý číha pri

dverách mojej duše, aby vklázol dnu a podmanil si ju až do špiku kostí...

Keď som dočítal túto stať, rukami som si pretrel unavené oči. Vďaka dobrému zdraviu a mladému veku som zatiaľ nepotreboval okuliare, hoci som denne študoval nielen Sväté písmo, ale aj diela klasických teológov, filozofické spisy a internetové správy opisujúce dianie vo svete. Veril som tiež, že môj orlí zrak je zásluhou Božou a často som Mu za túto milosť v duchu ďakoval. V tom období – a priznám sa, že ani dnes – som však netušil, či sa za Jeho zásahom skrýva aj moja láska k počernej farníčke... Nijaký dobrý duch mi na znak súcitu nepošepkal, prečo som sa do nej tak vášnivo zaľúbil. Nijaký anjel strážny nezletel na zem, aby mi v srdci obviazal ranu, kde sa zabodol Amorov šíp. A žiadnemu z démonov sa neráčilo zaletieť z horúceho pekla až k mojej duši s úmyslom našepkať jej, že moja láska je hriešna a nemá najmenšiu perspektívu...

Tieto myšlienky ma vyčerpali natoľko, že som si nad nimi už viac nelámал hlavu. Radšej som sa ponoril do éterických úvah o budúcnosti. Ani tie ma však nedokázali vytrhnúť zo všednej reality. Ich záchranná moc pritom inokedy siahala až za iluzórne hranice šťastia...

„Ach, Gabrieli!“, karhal som sám seba za svoju slabosť. „Nebud zbabelec a skús sa pozrieť pravde do očí... Život nie je len pochabým fantazírovaním o láske! Ľudské ideály treba naplňať tak vášnivo, ako sa len dá. Inak zostanú iba fiktívnymi chimérami, ktoré si driemu v bojazlivej duši...“

Nemohol som však zmýšľať inak. Ešte stále vo mne rezonoval kus zbabelca. Nevládal som znášať pomyslenie na nesplniteľnosť svojho sna. V duchu som teda zabľúdil k radostnejším spomienkam... K udalostiam, ktoré im predchádzali, došlo necelé tri mesiace po Gorazdových slávnostiach. Až vtedy som si konečne uvedomil, čo ku mne Anežka naozaj cíti... Aby som si jej nehu oživil nielen v predstavách, ale aj na papieri, nalistoval som si svoju obľúbenú pasáž:

9. október 2016, Nitra – Kalvária

Ospanlivé babie leto sa pomaly mení na búrlivú jeseň. Deje sa tak celkom nebadane, ako keď azúrová noc tíško prechádza do santalového brieždenia... Nemôžem uveriť tomu, že vo Farnosti Nanebovzatia Panny Márie pôsobím už vyše roka. A za ten čas som tu vykonal veľa užitočných vecí... Sláva Bohu! Čas letí priam závratnou rýchlosťou, takže si niekedy ani nestačím uvedomovať jeho neúprosný beh... Vôbec mi však neprekáža, že svet vôkol mňa tak rýchlo napreduje. Som rád, že jeho vývoj smeruje k všeobecnému blahu ľudstva... A čo moje dušpastierske srdce? Ešte stále je naplnené obrazom Anežkinej duše. Nebudem zatĺkať, že na ňu túžobne myslievam, kade chodím... Ako som však zistil, nie som v tom sám. Keď som dnes popoludní hrabal listie vo farskej záhrade, prekvapila ma svojou návštevou. Vraj sa zastavila na kus reči. Keď ma nenašla v kancelárii, bežala sa pozrieť, či ma náhodou nenájde v tomto kláštornom sade... Milý marcipánový denník, ani ti neviem opísať, ako veľmi som sa jej potešil! Hádám ešte nikdy sme spolu neboli sami v takej dôvernej atmosfére... Hrable som nedočkavo šmaril medzi lány čučoriedok a zaviedol som ju

k lavičke učupenej pod záhradnou jabloňou. Tu sme si obaja sadli. Nad hlavami nám šantil jesenný vietor a do tváre nám žiarili lúče neskorého slnka... V korunách stromov trilkovali vrabce, ktoré zvedavo načúvali nášmu dialógu. „Otec Gabriel“, prevravela Anežka do tohto posvätného ticha, „chcela by som vám niečo povedať. Je to pre mňa veľmi ťažké, ale dlhšie to už nevydržím. Musím vám konečne otvoriť svoje srdce...“ Zaplavila ma vlna radosti. Táto tajomná osôbka mi chce povedať niečo dôležité! Túži, aby som bol jej dôverníkom aj mimo kostolnej spovednice... Ach, koľké šťastie! „Len hovor, milá moja“, posmelil som ju chlácholivo, „počúvam ťa.“ Nato sa jej rozviazal jazyk a ja som s napätím očakával, že mi otvorí trinástu komnatu svojho života. Myslel som si, že sa mi zdôverí s pokleskami, z ktorých sa nestihla vyspovedať alebo mi poodhalí oponu svojho rodinného súkromia... Aké však bolo moje prekvapenie, keď mi pozrela do očí a sčista- jasna prehlásila, že už dávno o všetkom vie! Keď videla, že sa tvárim rovnako začudovane ako bocian, ktorému vietor z hniezda práve vyfúkol prázdnu slamu, nežne sa usmiala. Za lásku sa vraj nemusím hanbiť, lebo práve ona je tým najkrajším a najprírodzenejším citom na svete. A často jej podliehajú aj klerici, hoci im to cirkevné predpisy nedovoľujú... Nemohol som veriť vlastným ušiam. Anežka už teda vie, že ju mám rád! Možno to vnímala od samého začiatku a ja hlupák som si naivne myslel, že sa to nikdy nedozvie... Od zahanbenia som sa takmer prepadol pod zem. Aby som si však zachoval mužskú dôstojnosť, navonok som sa tváril nezaujato... Po chvíli vzájomného mlčania som sa jej spýtal, prečo mi to všetko vlastne hovorí. Odvetila, že chce, aby medzi nami panoval úprimný súlad bez najmenších tajomstiev a bočných úmyslov. To som jej síce kvitoval, ale vôbec som od nej nečakal, že k tejto záležitosti zaujme taký priamočiary postoj... Príjemne ma to však prekvapilo. K celej veci som sa teda postavil ako chlap. Priznal som sa jej, že ju už dlho ľúbim a vidím v nej len tie najlepšie a najvznešenejšie vlastnosti, akými žena môže oplývať... Hneď nato som od nej chcel vedieť, prečo za mnou neprišla už skôr a nepovedala mi, že o všetkom vie. Zdalo sa mi, že sa trocha zapýrila. Evidentne mi však nedokázala klamať, a tak sa z mosta doprosta priznala, že jej trvalo veľmi dlho, kým na tento krok pozbierala odvalu. Už pri našich prvých stretnutiach si vraj všimla, že sa na ňu pozerám ako na ženu... Len totálny hlupák by to vraj nevidel, nieto ešte ona! Nezazlievala mi to však, hoci vtedy vraj ku mne cítila iba púhe sympatie. Ako sa mi následne priznala, láska sa u nej dostavila až neskôr... Láska! Uši ma teda neklamali – do reči sa jej naozaj vplietlo toto magické slovíčko opradené šťastím a nehou... Znamená to hádam, že ma aj ona miluje...? Nemusel som sa jej na to ani pýtať, keďže mi sama prezradila, že sa do mňa zaľúbila ako školáčka. Za ten rok, čo ma pozná, vraj bola svedkom toho, ako sa v rôznych situáciách prejavil môj mužný charakter. To ju prinútilo zamýšľať sa nad dobrými vlastnosťami, ktorými ma príroda obdarila... Ach, môj Bože! Len čo to dopovedala, bolo mi nad slnko jasnejšie, že sme sa do seba zaľúbili z rovnakého dôvodu. Prťahovala nás k sebe duchovná vášeň podnecovaná kladnými charakterovými črtami. Fyzický aspekt bol iba vedľajším produktom jej prudkého vzplanutia... Znamená to, že sme sa jeden druhému síce páčili, ale najmä kvôli láskavej duši, ktorá nás spájala. Potešenie z telesnej krásy sme vnímali ako druhoradé... Toto poznanie mi celkom otvorilo oči. Uvedomil som si, že naša láska

nie je chvíľkovým poblúznením duše, s ktorou si vietor života pohráva, ako sa mu zachce... Je pevná ako mramorová žula. Dokáže bezpečne balansovať aj nad tenkou priepasťou duchovných konvencií a neistého zajtrajška... A to je uhoľným kameňom jej existencie. Toto vedomie mi okamžite roztvorilo pomyselné brány do neba. Srdce mi bilo prudko ako kostolný zvon a v ušiach mi znel šepot rajskeho dažda... Bol som vďačný Bohu, že vypočul moje prosby. Anežka ma ľúbi! Moju radosť zastierali len obavy z toho, čo nám prinesie budúcnosť. Vôbec som netušil, ako sa popasujem s jej nástrahami. Aj naďalej som mienil slúžiť Bohu, no zároveň som nechcel stratiť lásku tohto výnimočného dievčaťa... Cítil som, že ak by k tomu došlo, duševná struna, ktorou sme obaja spojení, by sa pretrhla a ja by som začal vnútorne krváčať. Navonok by som síce žil farským životom, ale moja duša by zaživa pochovaná trpela pod jarmom smútku... Veril som, že také niečo Boh nikdy nedopustí. A rovnako som veril tomu, že aj takí bezúhonní svätci, akými boli sv. Andrej-Svorad a Sv. Gorazd, by s radosťou žehnali mojej láske... Viem, boli to muži pevnej viery a mravnej čistoty. Službe cirkvi sa upísali telom aj dušou, čo sa rovnalo pobytu v doživotnom celibáte. A ja nepochybujem, že ho striktne dodržiavali, čo im slúži ku cti. Nemôžem sa však zbaviť pocitu, že keby v tejto chvíli vstali z hrobu, povedali by mi, aby som som išiel za hlasom svojho srdca... A mali by pravdu. Urobím to, no najskôr musím nájsť zrozumiteľný kľúč k vyriešeniu tohto spleťitého rébusu...

Pri spomienke na naše prvé vyznanie lásky ma zaplavil blažený pocit šťastia. A nemenej slasťný pocit ma opanoval aj po tom, ako som si nalistoval ďalšiu pasáž. Tá sa niesla v čarovnej atmosfére Vianoc a znela takto:

xxx

Jozef Kottra st.

STROM

Vrátili sa. Deti sa mu domov vrátili. Po dlhých pätnástich rokoch zabudnutia na neho. A odrazu sú doma. Zunovali túlať sa vraj svetom za prácou a bývaním, keď doma to netreba. Tu je ináč, tu je ľahšie. Mamkina kuchyňa, teplá postieľka a roľa! ...

Hej – hej. Práve tá roľa, tá im nedá spať. Veď ju už ten starý, pokrčený otec nevládze ani len obrábať. Oni to hravo zvládnu aj bez neho. Len nech to na nich prepíše. Ukážu mu, ako sa to v šírom svete dneska robí. Lenže otec vo svojej prezieravosti, tíško skloní šiju a ináč koná. Stiahne sa zo žirnej časti záhrady s murovaným domcom a uzavrie na jej konci dolnom. Aj ohradu zo dňa na deň postaví, zapletie tkanivom, aby deti nerušil. Z plechovej garáže bývanie zhotoví a tam žalmy v pokľaku premodlí.

Zvukom píl a modernej záhradnej technike sa však neubráni. Tie kvília a jačia od rána do večera. Záhrada stráca svoju zelenú klenbu, ktorou sa pýšila od rozrytých stavenísk navôkol. Prichádza o tiché oázy pokoja, skryté tône pohody, nedobytné džungľové húštiny. Postupne vädne a mení sa na vyprahlú púšť. Stráca svetlo, duša jej umiera. Vyparila sa z nej vôňa bylín, bzukot včiel a drobného hmyzu, nenavštvívia ju už pestré motýle. Vtáčence nečepčia spevom, lebo nemajú kde hniezdiť. Krahulec ju viac neprevetrá. Bažanty nevyvedú mladé.

Nad vyprahnutou oázou dávneho pokoja, dobroty a lásky plače už len starý orech. Keď v mladosti dedo prikladal sekeru k jeho koreňom, otec rázne zakročil. Nedovolil dotknúť sa ho. Veštil mu, prežiť i jeho samého. Dnes sa píly znova rozkvičali. Strieborné primrznuté ráno bolo skoré. Otec sa zahľadel na korunu svojho chránenca. Chvela sa v smrteľných kĺčoch. Tie najvyššie vetvy skladali pršteky do modlitby. Vystierali ich k oblohe, Bohu žalovali. Nerozumel on ešte tejto reči, len ho striasol závan smrti, hriechu a zloby. V tom mocne zaprašťalo a od koruny kráľovského orecha sa pozvoľna vzdälovala jedna bočná haluz. Vtedy zaplakal i on... Tak som Ťa neuchoval, drahý môj... Nezachránil... Odpusť, starec môj milovaný, odpusť!

S buchotom zhodil poklop drevenej kadi. Prstami škrabal po jej zamrznutej tvári. Zohol ruku a laktom prebil ľad. Pästou vymlátíl diery a strčil do nej hlavu. Schladiť rozpálený hnev, vzbĺknutý plameň potupy, plačúci žiaľ... Otrepal šediny v štyri sveta strany, padol na kolená pod kríž čo tam pri ňom stojí a s tichým vzlykom žobral o zmlovanie...

STRÁŽCA HROBU BOŽIEHO

„...a ešte mám jeden oznam, kto by chcel strážiť boží hrob, nech sa nahlási v sakristii,“ farár ukončil omšu, „idte v mene božom!“ Zaspieval nakoniec.

„Bohu vďaka,“ odpovedali zborovo všetci ľudia v kostole a zdvíhali sa na odchod.

Bol Veľký piatok a každoročne to pre nás kresťanov znamenalo, že na Veľkonočnú nedeľu Pán vstane z mŕtvych.

Farár stále zháňa niekoho, kto by sa na stráženie hrobu podujal, ale keďže sa v našom meste idú o túto úlohu všetci „potrhať“, necháva to na miništrantov. Keď mám byť úprimný, ani mne sa nechce stáť štyri hodiny pri hrobe s nejakou falošnou sekerou. Musím uznať, že sa mi páči, s akou nádejou to farár každý rok oznamuje.

Do sakristie som musel zájsť tak či tak. Babka mne a mojej sestre nakázala vziať katolícke noviny. Bola ju nohy a sama do kostola už chodiť nevládze, väčšinou pozerá omšu v televízii.

„Rišo! Neopováz sa tie noviny ukradnúť, normálne za ne zaplať!“ vystríhala ma moja dospelá sestra Julka a zdvihla výstražný prst. Vždy zodpovednú, dokonalú a hriechu sa vyhýbajúcu Julku zbožňuje celá rodina, zatiaľ, čo ja som pre nich sklamanie. Ach, Rišo, prečo nemôžeš byť ako tvoja sestra! hovoria všetci. Nie žeby som nemal svoju sestru rád, len mi príde tá jej dokonalosť trochu otravná.

Vošiel som do sakrestie a vzal katolícke noviny bez toho, aby som do škatuľky vhodil peniaze. Nerobil som nič zlé, iba som splnil babkin rozkaz a vzal som noviny. Otočil som sa, aby som odišiel a v rýchlosti narazil do farára.

„Richard,“ z jeho tónu bolo jasné, že celú túto moju akciu videl. Veľmi dobre ma pozná. Chodil som k nemu na prijímanie, a teraz sa pripravujem na birmovku. Dobre pozná aj moju rodinu, preto by im mohol o mojich krádežiach povedať. „Zase kradneš katolícke noviny?“

„Čo... ja? Nie,“ zatiahol som.

Farár iba pokrútil hlavou: „Myslíš, že to neviem?“

Poobzeral som sa, či ma nikto neuvidí robiť to, čo som sa chystal. Kľakol som si na kolená a zopál ruky. „Prosím otče, nehovorte to mojej rodine,“ prosíkal som. Farár sa na chvíľu pousmial.

„Dobre, nikomu to nepoviem, keď pôjdeš strážiť boží hrob,“ vyslovil s pokojom.

„Počkať, to ma teraz vydierate?“

„Richard!

„Fajn, fajn. Budem strážiť hrob,“ chystal som sa odísť.

„Na niečo si zabudol,“ pripomenul mi farár. Keď som sa otočil, videl som jeho úškrn. Vhodil som peniaze do škatuľky. „Uvidíme sa o devätnástej!“ zavolať za mnou. Vzdychol som. Do čoho som sa to namočil?

Doma som povedal mame, že idem strážiť hrob. Bola na mňa hrdá, takže aspoň nejaké zadostučinenie. O siedmej som sa vydal do kostola, kde ma už čakal farár s ďalším chlapcom/ miništrantom. Obliekli ma do nejakej uniformy, dali mi do ruky veľkú falošnú sekeru, aké mali vojaci za čias Ježiša a oboch nás postavil pred hrob.

„Dobre chlapci,“ usmial sa farár, „o jedenástej sa máte vymeniť s ďalšou dvojicou.“ Farár odišiel.

Stáli sme tam sami asi dve hodiny. Bola to strašná nuda, nemohli sme sa ani rozprávať. Pomaly som zaspával a podopieral sa o sekeru. Miništrant bral svoju úlohu zodpovedne a hrdo stál. Musím to vydržať aj ja, hovoril som si, potom prídem domov a už ma možno nebudú brať ako sklamanie.

Zase som skoro zaspal, keď mi vtom zazvonil mobil. Hlasná rocková pesnička AC/DC sa rozliehala po kostole. Miništrant na mňa škaredo pozrel. Chcel som hovor stíšiť a neprijať, ale potom som si všimol kto volá. Na displeji svietila Julka. Zdvihol som z čistej zvedavosti.

„Áno...?“

„Rišo! Rišo, musíš mi pomôcť!“ jej hlas znel naliehavo a vystrašene.

„Čo je?“ ostával som pokojný.

„Nejaký muž sa mi snaží ublížiť!“

„Čo?! Prečo voláš mne? Povedz to rodičom. A prečo ťa chce nejaký muž dostať?“ V telefóne ostalo na chvíľu ticho, bolo počuť len búchanie na dvere, ktoré sa niekto snažil vyvaliť.

Nie som doma, vykradla som sa odtiaľ. Šli sme s partiou do Hviezdy,“ vzdychla previnilo. V tej chvíli som o svojej sestre stratil ilúziu zodpovednej a nevinnnej dievčiny. Ani ja by som na Veľký piatok nešiel do nočného klubu!

„A čo s tým mám ja robiť?“ spýtal som sa. Nebudem klamať, na chvíľu som sa zaradoval, keď som si uvedomil, že z toho bude mať moja perfektná sestra problém.

„Ja neviem, prosťe mi pomôž. Ukrývam sa na wecku a za pár minút sa tu ten chlap dostane,“ povedala a ukončila hovor.

Vzdychol som si. Musel som niečo urobiť a zachrániť sestru, ale povinnosti som mal aj tu. Zrazu som už nebol taký šťastný, že je Julka v nebezpečenstve. Vybehol som aj so sekerou z kostola. Môj „kamarát“ miništrant na mňa kričal, ale nepočúval som ho. Nech farár pokojne povie mojim rodičom o kradnutí farských novín. Moja sestra je prednejšia.

Najprv som sa rozbehol na zastávku, ale uvedomil som si, že MHD o desiatej večer len tak nepríde. Budem musieť do toho klubu dobehnúť. Sekera bola ťažká, ale aj tak sa mi podarilo vyvinúť nejakú rýchlosť. Celý zadychčaný som zastavil pred klubom. Na priečelí budovy sa nachádzalo logo zobrazujúce hviezdu a okná boli namaľované na čierne. Pred vchodom stál muž v obleku. Čaba vyhadzovač, výborne. Uvedomil som si, že mám sekeru, ktorá vyzerala dosť pravo, takže som sa do vnútra dostal celkom ľahko. Och, odpusť mi Bože. V klube bolo veľa ľudí, napriek tomu, že bol Veľký piatok. Hrala tam hlasná hudba a svetlá boli zhasnuté, svietili iba tie farebné diskotekové. Musím podotknúť, že som napriek svojej povesti, v žiadnom klube nebol. Ani by ma do žiadneho nepustili, mám pätnásť.

Predieral som sa davom tancujúcich opitých ľudí a hľadal wecká, na ktorých, ako som dúfal, sa stále ukrýva Julka. A skutočne, pri dverách stál nejaký chlap, vyzeral, že je opitý a snažil sa vyvaliť dvere, ktoré z druhej strany držala moja sestra.

„Hej!“ zvrieskol som na neho. „Nechaj moju sestru na pokoj!“ Chlap sa na mňa otočil. S vedomím, že za to skončím v pekle som ho pritlačil o stenu vedľa dverí a pritlačil mu ku krku sekeru. Chcel som ho vystrašiť. Išlo to celkom ľahko, keďže bol pripitý.

„Čo si to dovoľuješ ty šialené decko,“ zamračil sa na mňa, „pomoc, chcú ma napadnúť!“ Hudba stíchla a niekto zapol svetlá v celom klube. Z dverí opatrne vykukla Julka, po tvári jej tiekli slzy. Aspoň, že je v poriadku. Len čo sa mi uľavilo, som zase znervóznel. Všetci v klube sa na mňa vystrašene alebo neveriacky pozerali. Pätnásť ročného chlapca v strážnickej uniforme so sekerou nevidíte každý deň. Zo všetkých tých ľudí bol najviac vystrašený chlap, ktorého som držal.

Dvere sa otvorili a do vnútra vošiel vyhadzovač s policajtom. Oou.

„Čo sa to tu deje?“ spýtal sa policajt a zívól si. Vyzeral, že ho situácia veľmi nezaujíma a najradšej by sa vrátil späť na stanicu. Hneď som odstúpil od chlapa a objal som sestru. Chcel som ju trochu utešiť. Sekera ležala na zemi.

„Tento tu ma napadol,“ chlap na mňa ukázal prstom. „Zažalujem ťa, pôjdeš do väzenia!“

„Upokojíme sa, áno,“ policajt uzemnil chlapa a pristúpil ku mne. Pustil som Julku.

„Slečna, môžete mi povedať, čo sa stalo?“ poprosil Julku milo a hneď potom sa otočil na zvyšok ľudí. „Dobre vážení, večierok sa skončil. Chodte domov!“ Vyháňal ľudí. Počkali sme, pokiaľ všetci okrem chlapa čo napadol Julku odišli. Barman na príkaz policajta pretočil ceduľku na dverách na zatvorené.

Julka si utrela slzy a začala: „Prišli sme sa sem zabaviť s partiou. Stratili sa mi niekde na parkete a potom prišiel on. Začal ma obchytkávať, tak som utiekla na toalety. Snažil sa vyvaliť dvere.“

„Je to pravda?“ spýtal sa policajt chlapa. Dotyčný bol ticho.

„Nevedela som, komu mám zavolať, tak som zavolala bratovi,“ Julka vysvetlila aj moju prítomnosť. Policajt sa mi pozrel do očí a čakal na vysvetlenie.

„Napadol ma!“ kričal chlap, „je nebezpečný.“ Pokrútil som hlavou a dal sa do vysvetľovania

Bol som v kostole a strážil boží hrob, pán farár vám to môže potvrdiť,“ povedal som.

„Takže tá zbraň nie je pravá,“ policajt prešiel prstom po čepeli. „Pane, môžete byť rád, že na vás tuto slečna nepodá trestné oznámenie.“ Julka sa zamračila na chlapa.

„Ale ja budem žalovať teba chlapče, pôjdeš do väzenia,“ vyhrážal sa mi chlap.

„Nie nepôjde,“ zasmial sa policajt, „za prvé: je neplnoletý. Za druhé: tá zbraň nebola pravá a aj keby bola, bralo by sa to ako obrana blízkej osoby. Neboj sa chlapče, nič ti nemôže.“ Vydýchol som si. Po nejakých vybavovačkách a robení policajných zápisov na polícii nás konečne pustili von. Našťastie je Julka dospelá a zatiaľ sme do toho nemuseli zaťahovať rodičov. Vedel som, že keď sa to ráno dozvedia, budeme mať obaja problém. Nevadilo mi to. Julka bola so mnou a v bezpečí. Vyšli sme z policajnej stanice a policajti nás mali odvieť domov. Poprosil som ich, aby mi na chvíľu zastavili pri kostole.

Pri božom hrobe netrpezlivo stepoval pán farár v nočnej košeli. Vyzeral naštvané a miništrant na mňa škaredo pozeral. Bol som zvedavý ako dlho tu už stoja.

„Richard, kde si bol?“ spýtal sa zamračene farár. „Mal si predsa strážiť hrob.“

Julka sa postavila pred o mňa: „Prepáčte otče, je to moja vina. Zachránil ma.“ Sklopila zrak. Farár nadvihol obočie. Rozpovedali sme mu o všetkom, čo sa stalo a prečo som utiekol.

„Ach Júlia. Na zábavu ideš v deň Veľkého piatku,“ farár si chytil koreň nosa. „Čo

sa týka teba Richard,“ odmlčal sa, „som na teba hrdý. Vieš kedy nechať povinnosti a pomôcť svojmu blížnemu. Je statočné, že si takto obetoval svoje tajomstvo kvôli sestre. Ježiš by bol na teba hrdý.“ Usmial sa.

„Ďakujem,“ usmial som sa a vtom si niečo uvedomil, „počkať, ako ste to mysleli, že obetoval svoje tajomstvo?“ Uprene som hľadel na farára.

„No vieš,“ nervózne sa poškrabal na hlave, „myslel som si, že si utiekol naschvál, tak som zavolať tvojej babke a povedal jej o твоjich krádežiach katolíckych novín.“ Zmeravel som. Super, tešil som sa, že Julka bude mať problém a teraz ho mám aj ja.

Z toho dňa som sa poučil. Už nebudem kradnúť katolícke noviny, nebudem škodoradostný a hlavne to, že budem vždy ochraňovať svoju sestru.

Nakoniec som sa vrátil k hrobu a bol tam až do rána. Chcel som urobiť nejakú formu pokánia. Julku rodičia samozrejme vykričali, keďže utiekla z domu a ešte šla do nočného klubu. Nakoniec to stráženie hrobu nebolo až také zlé. Možno si to zapakujem aj na ďalší rok, teda, bez zachraňovania sestry. To by bolo...

Keď som sa ráno vrátil domov, prekvapilo ma, že sa babka nehnevala, namiesto toho zahlásila:

„Vitaj, strážca hrobu božieho.“



Daniel Šimášek

DOBRÝ SKLENÁR

Michalovi Ondrušovi sa pomaly blížilo k šesťdesiatke. Zdalo sa mu, akoby to bolo včera, čo oslavoval osemnástku. Ten deň je už ale dávno za ním. Ostali po ňom iba krásne spomienky, ktoré mu nikto nezoberie.

Z rodičovského domu si urobil pred mnohými rokmi svoje pracovisko. V polke domu pracuje a v druhej býva. Na rodičov už aj zabudol. Obaja umreli v tom istom roku. Mal vtedy tridsať. Matka mala rakovinu konečníka a otec hrtana. Mama umrela prvá a otec vycítil, že bez nej nemôže byť na svete sám. Akoby to vnútorne vzdal a choroba sa po tejto strate vôle začala zhoršovať až kým nedosiahla svoj vrchol.

Práve v tomto dome, kde Michal prežil celé svoje detstvo a dospievanie, dennodenne pracuje. Povoláním je sklenár a práca s týmto materiálom ho naozaj baví. Spoločnosť mu niekedy robí jeho dcéra, ktorá pracuje na úrade práce.

V dnešný deň už od rána poctivo meria a reže sklenené tabule. Jeho dnešnou úlohou je vložiť zrkadlo do barokového rámu. Má čo robiť aby vyrezal zrkadlo do požadovaného tvaru. Rám je plný vlniek a špicatých zárezov. Zákazku si u neho objednala riaditeľka gymnázia, takže ešte o to viac sa musí snažiť. Pri práci mu rádio hrá pieseň Angels od Robbieho Williamsa, ktorú s láskou počúva, hoci jej význam nepozná. Na stene visí portrét jeho ženy, ktorý vlastnoručne zarámoval. Už tu Diana dávno nie je, zomrela pri pôrode jeho jedinej dcéry Adely. On však Dianu cíti vždy pri sebe, keď robí niečo v dielni, akoby ho niekto hladkal po ramenách. Vytočí na mobile číslo a čaká.

„Pozdravujem pani riaditeľka. To som ja sklenár. Viem, že asi by som vám nemal volať o takomto čase ale práca je hotová.“

„Výborne, tak večer sa stretneme. Nech sa darí.“

„Som rád, že ste spokojná.“

Jedna práca je hotová a púšťa sa do druhej. Ešte musí zaskliť jedno okno, ktoré pôjde do pivnice mladému pánovi policajtovi. Rám je pekný, mahagónový, akurát mu chýba k funkčnosti to priesvitné okno. Sklo do rámu prichytí silikónom a zafixuje ho pribitím drevených líšt. Zabuchotajú dvere a niekto vstúpi.

„Dobrý deň, pán Ondruš, prišiel som si po to okno do pivnice.“

„Samozrejme chlapče,“ povie s ochotou, „zabalím ti ho do papiera aby sa neoškreglo. Aký si mal dnes deň?“

„Dnes dobrý“, odpovie s úsmevom, „mám v práci voľno. Včera bol o niečo ťažší ale zvládol som.“

„Čo bolo včera také ťažké, že si z toho taký sklesnutý?“ pýta sa sklenár zalepujúci baliaci papier lepiacou páskou.

„Pracujem ako železničný policajt,“ stiahne rukou prach z najbližšej stoličky a sadne si, „včera som mal službu s kolegom na hlavnej železničnej stanici. Cestujúci majú používať podchody a nie služobné priechody. Boli sme tam poslaný aby sme dávali pozor na cestujúcich čo vystúpia z vlaku z hlavného mesta. V tej dobe tadiaľ prechádza nákladná súprava. Niektorý nás videli a hneď sa otočili. Iný na nás z diaľky kričali že čo tam stojíme. Posledná skupina drzo kráčala cez priestestie a ja osobne sa

snažím pokuty nedávať. Jedno dievča bolo ale také drzé a tak do mňa rýpalo, že som jej aj ďalším dal. Ja chcem aby ich nezrazil vlak a oni sú nahnevani.“

„Tvoje povolanie je také,“ povedal starý muž, „konáš dobro, lenže nikto to neprijme. Každý je zahľadený do svojej pravdy.“

S mladým policajtom sa rozlúčil. Na desať minút opustil dielňu. Pobral sa do obchodu nakúpiť tmel na okná, bielu farbu a silikón. S igelitkou plnou pracovného materiálu si vykračoval naspäť. Pred domom ho už čakali traja muži. Pokojne stáli a v rukách držali svoje okná. Všetky okná boli malé, špagzového typu. Prvý muž bol elegantne oblečený v čiernom saku a so zlatými hodinkami na ruke. Neustále po nich pokukoval a fajčil pri tom. Druhý bol o niečo mladší a vyzeral ako športovec. Svaly mal vypracované a oblečenie značkové. Ten tretí bol oblečený veľmi jednoducho. Stál bokom a s tými druhými sa nebavil.

„Dobrý deň páni,“ prehovoril, „ak potrebujete prácu, pri ktorej je potrebné sklo, som k vašim službám.“

„Je pravda, že ste najlepší sklenár v meste?“ opýtal sa elegantne oblečený muž.

„Aj mňa by to zaujímalo,“ prehovoril športovec, „chcem vedieť ako kvalitne spravíte svoju robotu. Nechcem, aby mi prasklo len čo ho dám na pány.“

„Ja chcem len urobiť okno“, povedal tretí, „verím vám, že ste dobrý.“

„Tak dobre páni,“ prehovoril starý sklenár, „vaše požiadavky sú naozaj ťažké. Inokedy by som vám povedal, že vám urobím také okná ako každému. U vás troch je to iný prípad. Zišli sme sa tu, aby nám stretnutie niečo dalo. Tak ešte uvidíme, nech sa páči.“

Všetci vstúpili do dielne. Bola to malá miestnosť plná sklenených tabúl, drevených rámov a kde tu nádob s tmelom. Na stôl položil čiernu škatuľku a následne ju otvoril.

„Páni, to čo vidíte pred sebou, je moja zbierka sklíčok. Sú tu rôzne sklá, farebné, vrúbkované, lesklé, matné, hrubšie, tenšie. Ak máte záujem, sú tu aj vzorky zrkadiel.“

„Ja osobne mám záujem iba o svoje okno,“ skočil mu do reči zámožný muž.

„Nechaj toho sklenára dohovoriť!“ povedal posledný najtichší z trojice zákazníkov.

„Buď ticho mladý,“ zahriakol ho športovec, „ešte sa pobijú a počas bitky ublížia môjmu telu.“

Všetci sa upokojili a sklár pokračoval v rozprávaní: „Sklo je materiál vytvorený z oxidu kremičitého a ďalších zložiek. Čiže jednoducho povedané z piesku. Egypťania ako prvý objavili tajomstvo jeho výroby. Vtedy nebolo ešte také ako dnes. Keby nebolo skla, nie sú výplne okien výťahov, áut, rodinných domov, lietadiel. Na oknách by boli drevené závary. Vyrobiť sklo do okien, je veľmi zložitý proces lisovania roztavenej hmoty v cínových platniach. Sklo je v podstate niečo čo prirovnávam k ľudskej duši. Sklo je priesvitné a krehké rovnako ako duša. Keď sa raz roztriešti nezlepí ho nikto a ani dušu nie.“

„Odkiaľ viete že duša je ako sklo?“ opýtal sa boháč, „kde beriete istotu o jej prítomnosti v tele?“

„Dajte pokoj s tými duchárčinami, mám strach,“ skríkne športovec.

„Prestaňte narušať slová tohto majstra!“ preruší ich dialóg najmladší muž, „buďte radi, že rozpráva a chce nás niečomu naučiť.“

„Nech nám ukáže naše duše!“ povie razantne boháč, „potom to bude majster.“

Medzi tromi mužmi došlo k roztržke, ktorá trvala dosť dlho. Hádali sa a hádka

k ničomu nevedla.

„Ticho!“ zreval majster, „nemáte čo robiť? Človek sa snaží vám niečo vysvetliť a vy ste horší ako malé deti. Na čo riešite duše? Máte poriadok vo svojom živote? Potom keď budete mať, riešte takéto problémy. Chcete vidieť duše? Zajtra ich uvidíte!“

Všetci traja nechali svoje okná na pracovnom stole a odišli. Sklenár sa pozrel na obraz svojej ženy a začal pracovať. Po šiestich hodinách bol s prácou hotový.

„Dobrý večer pán Ondruš,“ pozdraví ho od chrbta sympatická pani.

„Dobrý večer pani riaditeľka,“ odpovie.

„Dúfala som, že vás ešte stretnem,“ usmeje sa, „na dnes máte hotovo?“

„Akurát som dokončil zákazku pre troch pánov na zajtra a idem ešte zakúriť,“ ukáže prstom na pec.

„Ako sa vám podarilo zrkadlo?“ opýtala sa vládne.

„Ja som spokojný. Otázka znie, či aj vy?“ ukáže jej ho, „máte rada barok?“

„Ja ho milujem, otázka znie, či aj vy?“ povedala hrdo.

„Mám radšej funkcionalizmus,“ zapáli oheň v pahrebe, „keď som býval na chvíľu v paneláku, bola to úľava od takýchto povinností ako napríklad zakladanie ohňa v peci.“

„Čo som dlžná?“ spýtala sa milo.

„Tak ako sme sa dohodli,“ odpovedal.

Na druhý deň položil na starý stôl svoju prácu. Tri okná a každé zvlášť prekryté plachtou. Pokračoval pokojne vo svojej práci až kým neprišli traja majitelia.

„Chceme vidieť to vaše vyobrazenie našich duší,“ povedal boháč s výsmechom.

Aj športovec prikývol ale ten najmladší len pozoroval. Medzi štyrmi mužmi bol kúsok napätia, ktorý sa postupne vytrácal. Každého zaujímalo čo je pod plachtami. Sklenár stiahol plachtu z prvého okna. V povetrí sa mihlo pár čiastočiek prachu.

„Čo to má byť?“ povedal boháč šokovane.

Na stole ležalo jeho okno. Bolo vyplnené zrkadlom.

„To je najpresnejšie vyobrazenie vášho vnútra,“ povedal starý muž, všade kde sa pozriete vidíte samého seba. Ste stredom svojho vlastného vesmíru a druhých nevidíte. Vaše bohatstvo vám bráni v rozvoji.“

Muž nezniesol v zrkadle pohľad na samého seba. Slová starého muža sa mu hnusili. Hodil po okne náhodný predmet a roztrieštilo sa na malé kúsky.

„Skončili ste! To vám garantujem. Tým vašim zrkadlom ste zničili moje okno!“ vykrikoval boháč.

Odchádzal nahneván a niekde hlboko v tele niesol svoju rozštiepenú dušu. Bolo ťažké odhadnúť či ju niekedy ešte spojí. Najpodstatnejšie bolo, či sa bude dať cez jej zrkadlovú plochu niekedy vidieť aj niečo iné, ako je on sám.

„No a čo moje okno?“ opýtal sa nedočkavo športovec.

„Je tu,“ odhodil plachtu.

V okennom ráme bolo umiestnené čierne sklo, ktoré bolo veľmi málo priesvitné, cez sklo bolo málo čo vidieť. S prvým malo spoločné len odraz. Taktiež v ňom športovec videl svoju tvár.

„To nie je moja duša,“ povedal športovec so strachom v hlase, „ja nie som zlý. Komu som čo urobil?“

„To neznamená, že ste zlý,“ povedal sklenár pokojne, „to znamená váš strach. Bojíte sa o svoje telo a zmeny, ktoré rokmi prídu. Tie vám bránia vo vašom rozvoji.“

Muž dostal strach a nedokázal sa okna ani dotknúť. Keď videl výraz svojej tváre v čiernom skle okamžite utiekol. V dielni ostali už len dvaja. Pozerali sa na seba. Vychutnávali si to ticho.

„Čo moje okno majster?“ opýtal sa mládenec.

„Je pripravené,“ stiahol plachtu, „toto je tvoje vnútro.“

Ležalo pred ním krásne okno. Priesvitné ako čistá voda stojaca v jazere a drevený rám bol natretý novou vrstvou farby.

„To si ty chlapče, tvoja duša je priesvitná, ale dávaj pozor!“ zo skla zotrel drobný prach, „aj čisté sa môže ľahko zašpiniť.“

Mládenec si s úsmevom a hrdosťou prevzal svoje okno.

„Majster,“ oslovil ho, „ako vyzerá vaša duša?“

„Raz to zistíš sám,“ povedal s pokojom v hlase.

Po tejto udalosti poupratoval celú dielňu. Dokončil všetky svoje zákazky a zakúril v peci. Vedľa pece položil starú fotelku. Pokojne si sadol a pozeral sa na obraz svojej Diany.

Asi o dve hodiny prišla jeho dcéra Adela.

„Už som doma otec. Si tu v dielni?“

Najprv sa zhrozila lebo uvidela na stole jedno rozbité zrkadlo a okno s čiernym sklom. Potom uvidela veľa rôznych výrobkov, ktoré sa potulovali po miestnosti. Boli naozaj pekné a precítené. Otec stále sedel pri peci. Vyzeral, že zaspal. Pôsobil na prvý pohľad pokojne. Keď sa dotkla jeho ruky bola teplá. Ruka bola vyhriata od blčiacej pece ale hrud' sa mu nedvíhala.

Michal zomrel ako kráľ svojho remesla, pri pohľade na svoju najmilšiu. V ruke zovieral jedno sklíčko zo svojej škatuľky. Bolo červené, presne ako kedysi jeho bijúce dobrosrdečné srdce.

LÁSKA STARÉHO OTCA

Päťdesiate roky minulého storočia boli v krajinách postsovietskeho východného bloku začiatkom veľkých spoločenských zmien. Na dedine mali tieto zmeny špecifický charakter. Podľa sovietskeho vzoru dochádzalo k zakladaniu jednotných roľníckych družstiev v rámci kolektivizácie poľnohospodárstva. Tieto zmeny zasahovali najcitlivejšiu oblasť roľníkov – vzťah k pôde. Preto nie div, že narážali na tvrdý odpor.

V tom čase rodičia mali nevelké gazdovstvo v malej dedinke na juhovýchode krupinského okresu, ktoré starý otec ešte pred prvou svetovou vojnou vyženil aj s dlžbou a pred hroziacou exekúciou ho zachránil prácou v Amerike, lebo sám ako dieťa sluhov bol chudobný. Po návrate z ruského zajatia na konci prvej svetovej vojny musel ťažkou prácou gazdovstvo znovu zachraňovať a postupne zveľaďovať. Potom prišla svetová hospodárska kríza a za ňou druhá svetová vojna, v ktorej bol ranený. On sa však nevzdával. Gazdovstvu venoval celoživotné úsilie a bol s ním priam bytostne spätý. V období, do ktorého spadá moje vyprávanie, mal už po sedemdesiatke, a napriek zraneniu z vojny stále pracoval. Bol akousi dušou rodinného hospodárstva. Dohliadaním, radami a v rámci svojich možností aj prácou. Mal viac-menej ustálený režim dňa vychádzajúci z aktuálnych, spravidla sezónnych potrieb a jeho fyzických síl. Po raňajkách, ak nešiel s ovečkami na pašu, sa prešiel po dvore a nahliadol do maštale a chlievov, či je všetko v poriadku. Potom sa pustil do nejakej práce, ktorá si vyžadovala fyzickú aktivitu – zdá sa, že to potreboval. Buď robil poriadok a čistil dvor, alebo maštal. Spomínam si, že hlavne zjari a v jeseni bolo jeho pravidelnou činnosťou pílénie dreva – rámovou pilou. Pri tejto práci sa často poriadne unavil – pracoval až do úmoru. Bývali sme neďaleko obchodu a obecného úradu. Občas prišli za mamičkou okoloidúci z dediny a dohovárali jej, že či má svedomie nechať toho starého človeka takto sa trápiť. Po obede si oddýchol – v lete na varstati v prístrešku pred komorou. Bolo to jeho obľúbené miesto. Spomínal, že keď bol mladý, občas tam v lete aj spával – s koltom z Ameriky pod hlavou, aby chránil dvor. Vraj raz aj strieľal, keď mu chceli chlapi z neďalekých lazov – v okolí „známa firma“ – ukradnúť barance. Boli viacerí, tak sa rozhodol pre túto obranu a oni ušli. Potom mal od nich už pokoj. Po obedňajšom oddychu si s fajkou v zuboch prečítal Roľnícke noviny, ktoré odoberal až do smrti. Najdôležitejšou činnosťou dňa v období, keď sa už kravičky a ovečky nepásli – teda v zime ako aj pred ňou a po nej – bolo ich kŕmenie a ošetrovanie. Pri tom sme pomáhali aj my so starším bratom, pod láskavým dohľadom starého otca. Práca mala svoj postup. Najprv bolo treba namiešať krmivo – podľa pokynov starkého, potom alebo medzitým sa čistila maštaľ a dobytok. Samotné kŕmenie – podľa toho, ako ho vnímal starý otec – by som skôr nazval rituálom. Keď bolo čistenie maštale a dobytká ukončené, krmivo sa nakládlo do jaslí a válovov. Vtedy sme s bratom „dostali voľno“. Maštal sa zavrela a starký sa vnútri usadil na stolček, zapálil si fajku a spokojne sledoval, ako kravičky chrumkajú. Všimol si všetky aj každú osobitne. Keď rozhadzovali seno pod seba, znamenalo to, že im nechutí – bolo treba vylepšiť zloženie krmiva. Ak niektorá žrala menej, bolo si ju treba viac všimnúť, či nie je chorá a včas zasiahnuť. Táto etapa

dňa ho očividne naplňala pohodou a spokojnosťou. Zdieľal som s ním tieto pocity, keď som občas sedel pri ňom. Veľa sme nehovorili, len sem-tam prehodil slovo o krmive a kravičkách, zrejme aj so zámerom, aby som sa čosi priučil. Ak sme však v tomto čase „voľna“ boli vonku prihluční, pokojne, ale dôrazne nás upozornil, že kravy to ruší, aby sme sa išli hrať ďalej. Po kŕmení nasledovalo napájanie dobytká v žľabe pri studni pred domom, pri ktorom sme s bratom tiež povinne asistovali. Dlhé zimné večery sme trávil v izbe pri šporáku, a kým nebola električka aj pri petrolejke. Návšteva susedov bola takmer bežná. Pováčšine sa viedli debaty, alebo sme hrali nejaké nenáročné spoločenské hry. Starý otec pritom plietol košíky, alebo strúhal hračky pre nás. Mal nás rád, venoval sa nám aj pri hrách. O osem rokov staršieho brata naučil kosiť, orať a starať sa o dobytok. Asi mal pritom na zreteli aj zachovanie kontinuity gazdovstva. Ja som bol vďačným poslucháčom pri rozprávaní jeho zážitkov z Ameriky a ruského zajatia. Porovnanie týchto diametrálne odlišných svetov z jeho autentických zážitkov ovplyvnilo aj moju svetonázorovú orientáciu v dospelosti.

Ako všetci v dedine, čo mali nejaké väčšie či menšie roľičky, sme aj my na našom hospodárili svojpomocne. Okrem spoločných prác, ako bolo napríklad mlátenie obilia, sa občas na pomoc pozývali spravidla nemajetní susedia za finančnú, respektíve naturálnu odmenu. Najťažšie práce na poli vykonávali rodičia, hlavne otec. Oranie, kosenie lúk a obilia, ako aj vozenie produktov a vyvážanie hnoja na role nad dedinou. Všetko bez mechanizácie, na ktorú neboli peniaze. Namiesto strojov pri oraní a vození ťahali volky aj kravičky. Bola to ťažká a úmorná práca, hlavne počas sezónnych poľných prác. Najväčšie starosti nám však spôsobovali represívne opatrenia, ktorých cieľom bolo donútiť roľníkov k vstupu do jednotných roľníckych družstiev. V rámci programu kolektivizácie poľnohospodárstva v zmysle uvedených opatrení bol každý roľník zo svojej produkcie – živočíšnej a rastlinnej – zo zákona povinný odovzdať určitú stanovenú časť za smiešne nízke úradné ceny, ktoré niekedy nepokrývali ani výrobné náklady. Tieto dávky, takzvané kontingenty, mali priam likvidačný charakter. Napriek takýmto „účinným“ štátnym opatreniam ľudia vstupu do JRD tvrdo vzdorovali, aj rôznym agitačným, propagačným a nátlakovým akciám, ktoré boli pravidelné aj v našej dedine, obvyčajne v zime. Agitátori boli úradníci z okresného úradu, ktorým bola práca roľníka cudzia, možno aj preto ich snahy nemali žiaduci efekt. Vytrvalý odpor gazdov a ich jednota bola obdivuhodná. Dedinskí ľudia tradične pevne lipli na svojich roľičkách, ktoré boli celé generácie zárukou ich existencie, aj keď niekedy iba veľmi skromnej. Ponúkané nové formy kolektívneho hospodárenia im boli z minulosti cudzie a vnímali ich akoby sa mali vzdať dedičstva po svojich predkoch. Navyše ani jednotné roľnícke družstvá založené v prvých rokoch kolektivizácie neboli povzbudivým príkladom. Zrejme v počiatku ešte nedomyslená koncepcia novej formy hospodárenia, ako aj organizačné nedostatky boli príčinou nie dobrých výsledkov ich práce. Okrem kontingentov a agitácií sa používali aj iné nátlakové metódy zasahujúce najcitlivejšie miesta v rodinných vzťahoch, ktoré pokojne môžeme nazvať vydieraním pod ochranou štátnej moci. Jednu z nich zažila aj naša rodina.

V roku 1957 som končil základnú školu a išiel som na strednú priemyselnú školu vo Zvolene. Pri nástupe po vyplnení rôznych tlačív, medzi ktorými bola aj prihláška do internátu a žiadosť o štipendium, si otca zavolať riaditeľ a oznámil mu, že hoci spĺňam požadované kritériá na pridelenie štipendia, môžem toto dostávať iba vtedy, keď otec

podpíše prihlášku do jednotného roľníckeho družstva. Po prvotnom šoku otec oponoval, že ak tak urobí, znepriatelí si celú dedinu, ale bez štipendia mi nemajú z čoho platiť za internát a stravu. Riaditeľ zvážnel, pozrel na otca a len pokrčil plecami s poznámkou, že on nemôže inak. Zrejme mu bolo zrobeného otca a možno aj mňa ľúto, tak dodal: „Ak sa v priebehu roka niečo zmení, tak dovedte syna, my ho zoberieme.“

Príchod domov bol neveselý. Otec oznámil rodine príčinu môjho návratu. Po tejto správe starý otec zvážnel a nepovedal ani slovo. Rodičia boli smutní a s pocitom viny mi hovorili, že oni tých 350,- korún mesačne za internát a stravu ozaj nemajú odkiaľ vziať. Veril som im a bolo mi ich ľúto. Vedel som, že vždy chceli, aby som išiel študovať. Učil som sa dobre a pre fyzickú prácu som predpoklady nemal. Bol som slabé dieťa. Na nich som sa nehneval, ale nespravodlivosť, ktorá bola príčinou toho, že napriek úmornej práci rodičia nemali peniaze na moje štúdium, hoci o bezplatnom školstve a vymoženostiach mladých, o ktorých sa našim rodičom ani nesnívalo, nás v škole stále presviedčali.

Po jesenných prácach na poli otec tak ako po minulé roky išiel zarobiť prepotrebné koruny – tuším do Ostravy a ja so starkým a mamkou sme „gazdovali“. Starší brat bol vtedy na vojenčine. Na obecný úrad po večeroch znovu začali prichádzať agitátori z okresu a ľudia stále tvrdošijne vzdorovali. Pri jednej z takýchto večerných agitácií si zrazu starý otec obliekol kabát, nasadil klobúk a mlčky vyšiel von. Práve bola prestávka medzi prednáškami – z nášho okna vidieť na dvor obecného úradu. Chlapi vonku pofajčievali a vzájomne sa utvrďovali vo svojom neoblomnom stanovisku. So zvedavosťou sme sledovali starého otca. Po večeroch von nezvykol chodiť a na agitáciách nebol ani raz. Tentoraz si to zamieril priamo na obecný úrad nevenujúc prítomným na dvore väčšiu pozornosť. O chvíľu však medzi debatujúcimi nastalo vzrušenie a ja čakajúc na starkého pred domom som započul, ako sa od skupinky k skupinke šíri: „Starý Kuchár podpísal.“ (Kuchár bolo priezvisko starého otca.) Tentoraz všetci chlapi na dvore s údivom sledovali jeho odchod z úradu a tí, ktorí sa zmohli na slovo, mu niečo aj dohovárali. On však len kývol rukou a pri nikom sa nezastaviač, pokojne reagoval viac pre seba ako pre nich: „Všetci tam pôjdete.“ Po príchode domov pokračoval vo svojej práci – pletení košíka. Pred starou mamou a mamičkou sa o svojom „prevratnom čine“ nezmenil ani slovom, akoby to nepovažoval za potrebné. Ani dôvod svojho konania viac nekomentoval. Správa mala v danom momente mimoriadny význam a okamžite zmenila priebeh vývoja situácie. Odpor vzdorujúcich gazdov sa zlomil a jeden po druhom podpísali prihlášky do zakladajúceho jednotného roľníckeho družstva. Ďalej udalosti prebiehali podľa už odskúšaného scenára. Väčšie hospodárske budovy – stodoly, maštale sa upravili a na jar sa do nich odvádzali kravy, ovce a ošípané. Táto etapa bola pre gazdov najcitlivejšia. Pri odvádzaní kravičiek a sviniek z maštali a chlievov vypadli aj slzy. Nie div, ľudia sa o zvieratá starali s láskou a mali ich radi. Chlapi z dediny, ktorí túto činnosť vykonávali chápavo a s citom, sa domácim prihovárali: „Nebojte sa, však idú len neďaleko a bude o ne dobre postarané. Ba môžete ich aj prísť pozrieť.“ Tieto vľúdne slová mali želaný účinok. Nikto neprotestoval, ľudia sa so situáciou zmierili. Veď podľa diania v susedných dedinách už vedeli, čo ich čaká. Neskôr boli postavené kravíny, salaš a ošípárené – všetko s technickým vybavením zodpovedajúcim danej dobe. Na kolektívne obhospodarovanie – či na poli alebo pri dobytku – si ľudia rýchlo zvykli.

Robiť boli naučení a navyše pri najťažších prácach im pomáhala mechanizácia, na ktorú doteraz nemali peniaze. A práca v kolektíve utužovala aj medziľudské vzťahy, veď obzvlášť tí, ktorí gazdovali na samotách, neprichádzali často do kontaktu s ostatnými. Do vedúcich pozícií si ľudia zvolili tých, ktorým gazdovstvo prosperovalo a títo poctení dôverou ostatných sa snažili vykonávať svoju prácu čo najlepšie. Po čase pôvodne zvolených vedúcich nahradili mladší s odborným vzdelaním. Podiel mechanizácie ako aj jej technická úroveň sa zvyšovala, čo prispelo k ekonomickej prosperite družstva. Po prekonaní počiatočných problémov v prvých rokoch družstvo vykazovalo priaznivú hospodársku bilanciu a zisk sa na konci každého roka rozdelil členom. Spokojnosť bola všeobecná. Bodaj by nie, veď tej driny na gazdovstvách a odovzdávania kontingentov štátu mal každý už po zuby – viem, že moji rodičia na prvom mieste. Získané financie ľudia investovali do prestavby aj výstavby domov, ktoré boli v mnohých prípadoch dosť zanedbané. Obraz dediny sa rýchlo menil. Domčeky boli úhľadnejšie, aj náš dom rodičia prestavali. Kdesi som potom čítal, že zmena slovenskej dediny za tak krátke obdobie nemá v histórii obdobu. Verím tomu, lebo som bol toho svedkom v našej aj susedných dedinách.

Ja som začal študovať na strojníckej priemyslovke, kde ma prijali bez prijímačiek, tak ako to riaditeľ sľúbil pred rokom otcovi a tentoraz som už poberal aj štipendium. Keď som sa potom raz opýtal rodičov, ako sa im na tom družstve darí, spokojne odpovedali, že dobre, mamička k tomu ešte úprimne dodala: „Ďurko môj, takto dobre ešte nebolo. Niekedy by sa človek aj hanbil tie peniaze zobrať.“ Vedel som, že peniaze v jednotnom roľníckom družstve zadarmo nedostávajú, ba dokonca, že ich plat je nie veľký, ale úmerná drina na gazdovstve a výnosy z neho po odovzdaní povinných dávok štátu boli priam nedôstojné človeka. A oni vychádzali z tohto prirovnania.

Po maturite som začal študovať na strojníckej fakulte v Bratislave. V spomienkach som sa neraz vracal k udalostiam pri zakladaní JRD v našej obci. Keď som hľadal odpoveď na otázku, prečo starý otec ako prvý podpísal prihlášku do družstva, čím ďalej, tým jasnejšie mi vychádzalo, že v danom čase to bolo predovšetkým kvôli mne. Lepšie povedané preto, aby som mohol študovať. Vo svojej starobe bol ochotný zrieť sa toho, čo krvopotne budoval celý život a s čím bol bytostne spätý – gazdovstva. Vedel, že už sa nebude môcť venovať svojim kravičkám, ovečkám, ktoré s láskou opatroval, alebo radiť otcovi, do ktorej roličky čo sadiť a siať a s potešením sledovať dozrievajúce vo vetre sa vlniace obilie na svojich roliach. Proste obetoval kus svojho života, aby som ja mohol odborne a duchovne vyrásť. Bola to od neho veľká obeta. Hovorí sa, že kto nie je schopný obety, nie je schopný lásky. Keď touto obetou meriam veľkosť jeho lásky ku mne, s dojatím konštatujem, že bola nesmierna. Vďaka vám, môj milovaný stárky. Vo vašom nezlomnom úsilí a vytrvalosti pri prekonávaní prekážok ako aj životnej múdrosti, nadhľadu a obetavosti ste mi boli vždy veľkým vzorom.

Dodatok

Strojnícku fakultu som absolvoval ešte za života starého otca. V našej malej, „Bohom zabudnutej“ dedinke, ktorá je však stále môjmu srdcu najbližšia, som bol prvý inžinier. Ja som si na titule nikdy nezakladal, ale verím, že aj toto bolo z mojej strany určitou satisfakciou starému otcovi za jeho bezpríkladný prejav lásky ku mne.

LYŽICA MASTI (ALEBO: CESTA K MÔJMU OBRÁTENIU)

Pochádzam z nebohatej roľníckej rodiny. Rodičia každodennou ťažkou prácou síce udržiavali gazdovstvo ako-tak „nad vodou“, čo v čase povojnovej kolektivizácie dediny a s ňou súvisiacimi drastickými opatreniami nebolo vôbec ľahké, ale peňazí u nás nikdy nebolo nazvyš. Museli sme žiť v skromnosti, a tak šetrnosť a šporovlivosť som – ako sa hovorí – dostal „do vienka“. Treba však povedať, že práve vďaka snahe rodičov sme my, ako deti – boli sme traja – núdzu a strádanie príliš nepoznali, ale osvojili sme si zodpovedný prístup k životu a vytrvalosť v práci. Skutočnú chudobu a biedu sme poznali skôr z príbehov, ktoré nám rozprávali, ale aj z vlastných zážitkov našich rodičov a starých rodičov. Napriek tomu, alebo možno práve preto, si živo spomínam na príbeh, ktorého svedkom som bol – ako zhruba desaťročný chlapec – v päťdesiatych rokoch minulého storočia.

O domácnosť sa v tom čase starala predovšetkým stará mama – čiperná, šporovlivá a veľmi nábožná žena. V rámci náboženských aktivít bola organizátorkou neveľkej skupiny šiestich až desiatich miestnych žien rovnakého zmýšľania. Popri výmene ružencových kartičiek sa ženičky občas zišli a spoločne sa modlili. Niekedy ma ako malého chlapca chytila za ruku a s dobráckym úsmevom mi povedala: „Poď, ideme sa pomodliť.“ A tak som bol účastníkom modlitieb aj ja. Aj keď som bol neposedné dieťa, napodiv mi zvyčajne nerobilo problém vydržať sedieť celú modlitbu. Počúval som modliace sa ženy a v detskej obrazotvornosti som si vybavoval scény z modlitieb. Po modlitbe sa ženičky povyprávali a spokojné sa rozišli. Najužšie kontakty mala stará mama s tetkou Zuzou – ako sme ju my deti volali. Bola už staršia, s ustarosteným, akoby previnilým výrazom v tvári. Naša starká od nej postupne preberala „gesciu“ nad náboženským spoločenstvom, a tak sa v tejto veci občas radili. Klebety a ohováranie, ktoré boli medzi inými ženami bežné, im boli cudzie. Tetka Zuza bývala neďaleko nás, mala troch dospelých vnukov a ovdovenú nevestu, s ktorými žila v skromnom domčeku. Role a dobytok nemali, len malú záhradku a lúčku v kopčeku za domom. A zopár kusov hydiny. Vzťahy medzi našimi rodinami boli dobré a utužené aj tým, že jej najstarší vnuk bol birmovným krstným otcom môjho staršieho brata a najmladší neskôr mojím. Vnuci nám občas pomohli na gazdovstve, za čo im starý otec vždy poctivo zaplatil – spravidla obilím, ktoré potrebovali na chlieb a pre hydinu.

Jedného dňa predpoludním – nebol som vtedy v škole, možno bola sobota – prišla k nám tetka Zuza a postavila sa neďaleko dverí. Výraz v tvári mala ešte viac ustarostený ako zvyčajne, pohľad upretý do zeme, prihrbená, akoby niesla bremeno, ktorého sa nevedela zbaviť. S jednou rukou pod furtušku tam stála nehybne a bez slova ako kôpka nešťastia. Očividne ju niečo trápiło. Stará mama sa zvrátila po kuchyni okolo prípravy obeda, ale s tetkou Zuzou si nevymenili ani slovo, hoci jej trápenie si starká určite všimla a vedel som, že jej je nie ľahostajné. O hneve medzi nimi nemohlo byť ani reči, to som vedel tiež. Nezvyčajná atmosféra vzbudila v mojej vnímavej detskej duši zvedavosť. Čo sa tetke Zuze stalo, a prečo sa so starkou o tom nerozprávajú? A tak som sa tmolil po kuchyni čakajúc na vysvetlenie. Občas zo dvora prišiel niekto z domácich zobrať si, čo potreboval a zas sa vrátil k svojej práci. Len ja som z kuchyne neodchádzal, hoci sa asi práve na to čakalo. Po hodnej chvíli, keď som bol „akože“ zaujatý hrou,

vytiahla tetka Zuza spod zástery ruku s polievkovou lyžicou a podala ju starkej so žalosným výrazom a slovami: „Mara, prosím ťa“, tá akoby na to čakala, odbehla do komory a vzápätí jej lyžicu naplnenú bravčovou masťou vrátila. Lyžica putovala pod zásteru a jej majiteľka so slovami „nech ti to Pán Boh odplatí“ smutná a zdeptaná odchádzala. So starou mamou som o tom nehovoril, ale už vtedy – a neskôr ešte viac – som si uvedomil, aká je pravá tvár chudoby, a že popri materiálnom nedostatku spôsobuje aj duchovné utrpenie, ktoré je možno ešte bolestivejšie.

Dodatok – Moje obrátenie

Na modlitby so starou mamou som si spomenul až po rokoch, už ako študent na vysokej škole. Medzičasom som sa postupne prestal modliť aj chodiť do kostola. Taký bol vtedy politický a spoločenský trend a viedli nás k tomu aj v škole – dokonca aj niektorí pedagógovia, ktorých som si veľmi vážil. Chodiť do kostola bolo nežiaduce, ba priam nebezpečné. Občas ma síce už ako stredoškolačka domáca – býval som na priváte – zavolala do kostola, až kým ich sused, stranícky funkcionár, pri jednej návšteve nepoznamenal: „Suseda, nevodte toho chlapca do kostola, môže mu to uškodiť.“ Spozornel som, aj som sa trochu zľakol. Žeby vzájomné sledovanie, o ktorom sa šuškalo, bolo až také? Asi áno. A aj moje občasné návštevy kostola prestali. Tak to bolo aj na vysokej škole, až kým neprišli problémy. Bol som vtedy už v treťom ročníku, keď si študenti v rámci „akademických slobôd“ presadili zmenu organizácie skúšok – z dovtedajších spoločných termínov pre krúžky (študijné skupiny) na individuálny výber termínov konečným ukončením skúšok na konci akademického roka – po dvoch semestroch. Výsledkom tohto „výdobytku“ bolo, že takmer dvom tretinám poslucháčov hrozilo opakovanie ročníka, alebo vylúčenie zo štúdia. Ja som bol medzi nimi. Vtedy som si spomenul na modlitby so starou mamou a prosil som Boha o pomoc. Ako áno, ako nie, skúšky som porobil včas. Keď som potom ľahkým krokom a s čistou hlavou – však som už mal po skúškach – kráčal z mesta na internát, Mladú gardu, práve pri Blumentálskom kostole mi prebleskla hlavou jasná myšlienka: „Vtedy Ti bol Pán Boh dobrý, a teraz nie?“ Pozrel som na kostol a s mladickou hrdosťou som si povedal: „Tak také prasa ešte nie som“ a rozhodným krokom som zašiel do kostola. Kázeň pána farára Formánka, ktorý práve slúžil omšu, ma hlboko zasiahla, ako neskôr všetky jeho kázne. Odvtedy chodím do kostola a modlím sa, aj keď som neskôr, už v práci, mal kvôli tomu veľké problémy. Nuž nevyspytateľné sú cesty Božie.

Na záver chcem poďakovať mojej drahej starkej za to, že ma naučila modliť sa a za to, že jej nezlomná viera v Boha v každej životnej situácii je pre mňa veľkým vzorom a príkladom. Tieto jej výchovné lekcie v detstve mi veľmi pomohli a obohatili môj život.

Obsah

Jubilejných 20 rokov s Jurinovou jeseňou	2
Zápisnica z vyhodnotenia celoslovenskej literárnej súťaže duchovnej tvorby v kategóriách poézia a próza Jurinova jeseň 2024	3
CENA PAVLA HRTUSA JURINU V KATEGÓRII POÉZIA	4
Javůrek (pseudonym): *bez názvu	5
V láske a nádeji	6
Marek Drozd: Doba ľadová	7
V hanbe za snom	7
Z krátkozrakosti deliteľnosti života	8
ČESTNÉ UZNANIA V KATEGÓRII POÉZIA	9
Judita Ďurčová: Divé šepkanie	10
O matkinej duši	10
Santalový dážď	10
Michal Dušička: Studnička	11
Únik	11
Michal Šimon Hradský: Molimo se	12
Na znak návratu	12
Lenka Kóňová: Zrelosť	13
Zuzana Martišková: Učiteľská	13
Lucia Murínová: Číra alebo matná	14
Júlia Rakovská: Mame	14
Ondrej Šály: Láskyzdanie	15
Predstava májového stíšenia	15
CENA PAVLA HRTUSA JURINU V KATEGÓRII PRÓZA	16
Katarína Holcová: (Pato)fyziológia zúfalstva alebo spoveď matky mŕtvej dcéry	17
Jozef Páleník: Prehraté víťazstvo	21
Stopy vedú do sna	23
Umieráčik zazvoní živým	25
Zuzana Martišková: Rozmrvené	27
Ľubomír Šottník: Prikázaní nepriatelja	31
ČESTNÉ UZNANIA V KATEGÓRII PRÓZA	37
Jana Belková: Sny	38
Edita Ďurčová: V mene Božom	41
Judita Ďurčová: Marcipánový denník	43
Jozef Kottra st.: Strom	53
Petra Maruškaníčová: Strážca hrobu Božieho	54
Daniel Šimášek: Dobrý sklenár	58
Juraj Tuhársky: Láska starého otca	62
Lyžica masti. Alebo Cesta k môjmu obráteniu	66

**Podujatie pod záštitou predsedníčky Žilinského
samosprávneho kraja Eriky Jurinovej
a žilinského biskupa Mons. Tomáša Galisa**

**Podujatie finančne podporil Žilinský samosprávny kraj
a Nadácia SPP.**

Hlavní organizátori:

Žilinský samosprávny kraj, Kysucká knižnica v Čadci,
OZ Literárny kompas, Obec Klokočov, Mesto Turzovka

Partneri:

Mesto Čadca, Dom kultúry v Čadci

Názov:

JURINOVA JESEŇ 2024

**Zborník vybraných prác celoslovenskej literárnej
súťaže duchovnej tvorby**

Texty uvedené v zborníku neprešli jazykovou úpravou.

Vydala:

Kysucká knižnica v Čadci v zriaďovateľskej
pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja

Zodp. redaktor:

Ing. Mgr. Katarína Borisová, riaditeľka Kysuckej knižnice v Čadci

Zostavila:

Ing. Darina Pochybová

Tlač:

Jozef Pagáč s.r.o.

Náklad:

200 ks

Rok vydania:

2024

ISBN:

978-80-88708-90-2

